

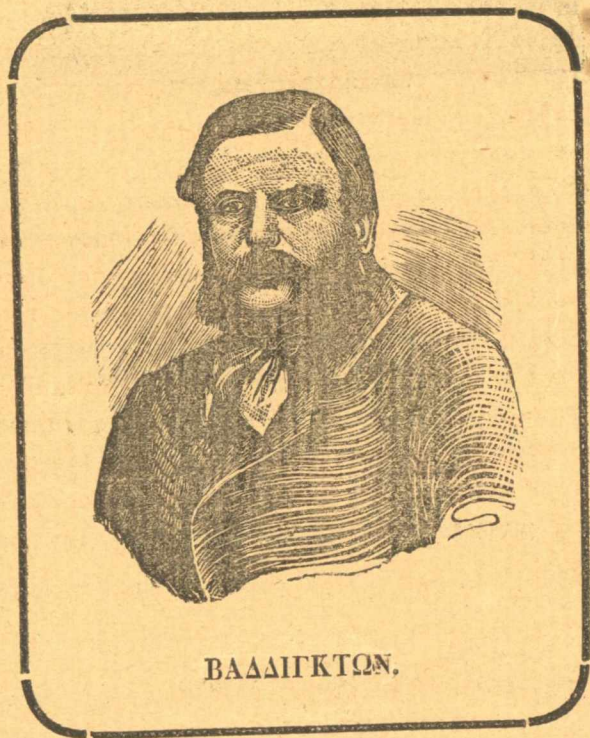
ΕΤΟΣ Α'. ΤΕΥΧ. ΙΑ'. ΕΝ ΜΥΤΙΛΗΝΗ: 29 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1880.

Ἄλλ' ἔστι χαλεπὸν λέγειν περὶ ὅτουσιν
μαθήματος, ὡς οὐ χρὴ μανθάνειν· πάντα
γὰρ ἐπίσασθαι ἀγαθὸν δοκεῖ εἶναι. Πλά-
των Λάχ. 182. Ε.

ΟΛΙΓΑ ΤΙΝΑ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΣΥΓΓΡΑΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΒΑΔΔΙΓΚΤΩΝΟΣ.

Ὁ Βάδδιγκων (William Henry Waddington), διάσημος ἀρχαιολόγος καὶ πολιτικός τῆς Γαλλίας, γεννηθεὶς ἐν Παρισίαις τῷ 1826 ἐκ γονέων Ἀγγλων, ἐσπούδασεν ἐν Κανταβριγία Φιλολογίαν καὶ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν του ἀπέκτησε τὸ δικαίωμα τοῦ Γάλλου πολίτου. Τὴν ἀργίαν, τὴν ὁποίαν παρεῖχεν αὐτῷ ἡ εὐτυχῆς οικονομικὴ του θέσις, μετεχειρίσθη εἰς νομισματικὰς καὶ ἐπιγραφικὰς μελέτας. Τὴν πρώτην ἐπιστημονικὴν περιήγησιν, τὴν ὁποίαν ἐπεχείρησε τῷ 1850, καὶ εἰς τὴν ὁποίαν ἀπεθησαύρισε πλοῦτον γνώσεων, περιέγραψεν εἰς τὸ σύγγραμμα αὐτοῦ τὸ ἐπιγρα-

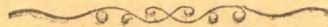
φόμενον Voyage en Asie mineure au point de vue numismatique, καὶ τυχόν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ βραβείου. Μετὰ δευτέραν περιήγησιν ἐξέδωκε τὸ πολυθρόλητον διάταγμα (editum) τοῦ Διοκλητιανοῦ περὶ τῶν τιμῶν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων μὲ νέα λείψανα καὶ σοφὸν ὑπόμνημα. Ἄφοῦ δ'

ΒΑΣΙΛΙΚΤΩΝ.

ἀπέθανεν ὁ Λεβᾶς (Lebas) ἐξηκολούθησε μετὰ τοῦ Foucart τὴν ἐκδοσιν τῆς ἀρχαιολογικῆς αὐτοῦ περιηγήσεως εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μικρὰν Ἀσίαν, ἐκ τῆς ὁποίας ἐξέδωκε χωριστὰ τὸ σύγγραμμα τὸ ἐπιγραφόμενον Melanges de Numismatique (1862—67) καὶ τὸ Inscriptions Grecques et Latines de Syrie (1870). Ἄπο δὲ τοῦ 1865 διατελῶν μέλος τῆς Ἀκαδημίας

ἐξελέγη τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1871 ἀντιπρόσωπος εἰς τὴν ἔθνικὴν συνέλευσιν, ὅπου ἀπέκλινε πρὸ τὸ κέντρον τῆς ἀριστερᾶς κτέρυγος. Ἄν καὶ ἦτο ὁπαδὸς τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας, ἐκνήχθη ὅμως ὑπὲρ τῆς συντηρητικῆς δημοκρατίας ὑπὸ τὸν Θιέρσον. Τῷ 1876 ἐξέλεξεν αὐτὸν Γερουσιαστὴν ὁ νομὸς τοῦ Aisne. Ἄφοῦ δ' ἄπαξ καὶ ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας (ἀπὸ τῆς 19—24 Μαΐου τοῦ 1873) εἰς τὸ τελευταῖον ὑπουργεῖον ἐχηρημάτισεν ὑπουργὸς τῆς παιδείας ὑπὸ τὸν Δυφῶρ καὶ I. Σίμωνα, ἤρχισε τὴν ἐπὶ τὸ φιλελευθερώτερον μεταβῆθμισιν τῆς διδασκαλίας καὶ τὸν περιορισμὸν τῶν εἰς αὐτὴν δικαιωμάτων τοῦ κλήρου. Πρὶν ὅμως διενεργήσῃ τι παρητήθη τοῦ ὑπουργείου διὰ τὸ κατὰ τὴν 16 Μαΐου 1877 κληρικὸν πολιτικὸν πραξικόπημα. Μετὰ τὴν ἀποκατάσασιν τῆς κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως τῇ 13 Δεκεμβρίου 1877 ἔγεινεν εἰς τὸ νέον ὑπουργεῖον τοῦ Δυφῶρ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν καὶ ἀντεπροσώπευσεν ὡς τοιοῦτος τὴν Γαλλίαν εἰς τὸ Βερολίνειον συνέδριον. Ἄφοῦ δὲ τῇ 30 Ἰανουαρίου 1879 παρητήθη ὁ στρατάρχης Μαχμαῶν τῆς προεδρείας καὶ διεδέχθη αὐτὸν εἰς τὴν ἐξουσίαν ὁ Ἰούλιος Γρεβῦς, ἔγινε πρωθυπουργὸς καὶ ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, καὶ διέμεινεν ὡς τοιοῦτος σχεδὸν ὀλόκληρον ἔτος, μεθ' ὃ ἐβιάσθη δι' ἐσωτερικὰ τινὰ ζητήματα νὰ δώσῃ τὴν παραίτησίν του.

ΠΕΡΙ ΑΠΛΑΝΩΝ ΑΣΤΕΡΩΝ.

Τὸ ἡμέτερον γαλαξιακὸν σύστημα, τὸ σμικρότατον τοῦ-
το διάστημα ἀπέναντι τοῦ Συστήματος τοῦ Κόσμου (Γεῦχ.
Γ'. Σελ. 100), εἶνε ἀπέραντον παραβαλλόμενον πρὸς τὴν
ἡμετέραν σμικρότητα καὶ ἀπέραντος ἀπόστασις ἀποχωρίζει
ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ἀστέρων αὐτοῦ· οὐχ' ἦττον ὑπέρμετρον εἶνε
τὸ μέγεθος τῶν ἀστέρων, ζωηρόν δὲ καὶ λαμπρότατον τὸ
φῶς αὐτῶν, ὥστε ὁ ἥλιος, ὁ 1400000 φορές ὀγκυωδέστε-
ρος τῆς Γῆς, ἀπομακρυνόμενος εἰς τὴν ἀφ' ἡμῶν ἀπόστα-
σιν τοῦ Σείριου, ἤθελεν εἶσθαι σχεδὸν ἀόρατος.

Οἱ λαμπρότεροι ἀστέρες, ἂν οὐχὶ ἴσως οἱ μεγαλείτεροι,
ὀνομάζονται ἀστέρες πρώτου μεγέθους· οὗτοι εἶνε κατὰ τά-
ξιν τῆς λαμπρότητος αὐτῶν ὁ Σείριος, ὁ Ἄρκτουρος, ἡ
Αἴξ, ὁ Βέγας καὶ ὁ Aldebaran ἡ ὀφθαλμὸς τοῦ Ταύρου.
Διακρίνουσι δὲ καὶ ἀστέρας δευτέρου, τρίτου, τετάρτου καὶ
πέμπτου μεγέθους· οἱ ἕκτου καὶ κατωτέρου μεγέθους ὀρῶν-
ται μόνον διὰ τηλεσκοπίου.

Προσέτι μεταξὺ τῶν ἀστέρων διακρίνουσί τινες καὶ ἀπο-
καλοῦσι προσωρινούς, μεταβλητοὺς ἢ περιοδικούς, καὶ δι-
πλοῦς ἢ τριπλοῦς.

Ἀπὸ πολλῶν ἡδὴ αἰώνων ἀστρονομικαὶ παρατηρήσεις
ἀπέδειξαν, ὅτι ἀστέρες τινὲς ἠφανίζοντο αἰφνης, ἢ τοῦ φω-
τός αὐτῶν ἐλαττουμένου βαθμηδὸν καὶ ἀνεπαισθήτως ἠ-
φανίζοντο μετὰ πολὺν ἢ ὀλίγον καιρὸν τῆς ἐμφανισέως
των, καὶ ἄλλοι πάλιν τέως ἄγνωστοι ἐπαρουσιάζοντο αἰ-
φνης ἐν τῷ οὐρανῷ πρὸς μεγάλην ἐκπληξιν τῶν ἀστρονό-
μων. Κατὰ τὸ 125 ἔτος π. Χ., ἐποχὴν τῆς ἐπὶ τὸ χεῖρον
ἠθικῆς καὶ πολιτικῆς ἀλλοιώσεως τοῦ Ῥωμαϊκοῦ Κράτους,
λαμπρότατος ἀστὴρ ἠφανίσθη διὰ μιᾶς χωρὶς νὰ δυνηθῶσι
νὰ προσδιορίσωσι τὴν αἰτίαν τοιοῦτου φαινομένου. Κατὰ δὲ

τὴν γέννησιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνεφανίσθη
ἐν τῷ οὐρανῷ εἷς νέος ἀστὴρ λαμπροτάτος φωτὸς ἐκ τῶν
λεγομένων τούτων προσωρινῶν ἀστέρων. Ὡσαύτως ἐπὶ Θεο-
δοσίου τοῦ μεγάλου 389 μ. Χ. ἄγνωστος ἀστὴρ ἐπαρου-
σιάσθη ἐν τῷ ἀστερισμῷ τοῦ Ἄετοῦ καὶ ἠφανίσθη μετὰ
τρεῖς ἐβδομάδας. Ἄλλ' ὁ μᾶλλον ἀξιοσημεῖωτος ἦτον ὁ ἐπὶ
τοῦ Πάπα Γρηγορίου ΙΓ' κατὰ Νοέμβριον τοῦ 1572 ἐμφα-
νισθεὶς, τρεῖς μῆνας μετὰ τὴν ἀνθρωποκτονίαν τῆς παρα-
μονῆς τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου· εἶχε δὲ τὸ χρῶμα κατ'
ἀρχὰς λευκόν, ἔπειτα κιτρινωπὸν, ἐρυθρωπὸν, καὶ τέλος μο-
λυβδοῦν. Τοιοῦτος ἀστὴρ ἐφάνη καὶ κατὰ τὸ 1604 καὶ κατὰ
τὸ 1848.

Ἡ ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ μέχρι τοῦδε νὰ δώσει ἐξήγησιν
τῆς προσωρινῆς ἐμφανισέως τῶν ἀστέρων τούτων.

Οἱ μεταβλητοὶ ἢ περιοδικοὶ ἀστέρες παρουσιάζουσι ἐ-
λαττώσεις καὶ αὐξήσεις τοῦ φωτός αὐτῶν κατὰ περιόδους
μικρὰς ἡμερῶν τινῶν ἢ καὶ μεγάλας μέχρι 18 ἐτῶν. Οὗτοι
βαθμηδὸν σμικρύνονται, ὥστε καταντῶσιν ἐπὶ τινα χρόνον
ἀόρατοι, ἔπειτα ἀναφαίνονται πάλιν, καὶ βαθμηδὸν ἀνα-
λαμβάνουσι τὴν προτέραν αὐτῶν λαμπρότητα, καὶ πάλιν
ἀφανίζονται ἐκ νέου καὶ οὕτω καθεξῆς.

Πολλαχῶς ἐζήτησαν νὰ ἐξηγήσωσι τὴν διαδοχικὴν ἐλάτ-
τωσιν καὶ αὐξήσιν τοῦ φωτός τῶν ἀστέρων τούτων. Ἄλλοι
λέγουσιν, ὅτι μεταξὺ τοῦ ἀστέρος καὶ τῆς Γῆς διέρχεται
πλανήτης τις ἀνήκων εἰς τὸ σύστημα αὐτοῦ τοῦ ἀστέρος,
καὶ ἀποκρύπτει ἀφ' ἡμῶν τὸ φῶς αὐτοῦ· ἄλλοι ὅτι ὑπάρχου-
σιν ἐπὶ μέρος τινὸς τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἀστέρος μεγάλαι
κηλίδες, ἀναφαινόμεναι καὶ ἀφανιζόμεναι κατὰ συνέπειαν
τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς αὐτοῦ· καὶ ἄλλοι ὅτι οἱ ἀ-
στέρες οὗτοι ἔχουσι σχῆμα φακοῦ, παρουσιάζοντες ἕνεκα
τῆς περὶ τὸν ἄξονα περιστροφῆς ἄλλοτε τὴν σφαιρικὴν ἐπί-
φάνειαν καὶ ἄλλοτε τὴν κόψιν. Ἡ πρώτη παρατήρησις τοι-
οῦτου ἀστέρος χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 1596, ἕκτοτε δὲ μέ-

Χρη τῆς σήμερον παρατηρήθησαν ἕτεροι 15 τοιοῦτοι ἀστέρες:

Ἀστέρες διπλοὶ ἢ τριπλοὶ εἶνε συστήματα δύο ἢ τριῶν ἀστέρων πολὺ πλησίον ἀλλήλοις κειμένων. Ὑπάρχουσι δὲ τινὰ αὐτῶν τῶν συστημάτων, εἰς ἃ παρατήρησαν, ὅτι μικρότεροι ἀστέρες περιστρέφονται περὶ τοὺς μεγαλειτέρους.

Ἀνέκαθεν οἱ Χαλδαῖοι καὶ οἱ Αἰγύπτιοι ἔδωσαν προσοχὴν εἰς τὰ σχήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσιν πολλοὶ ὁμοῦ ἀστέρες· πρῶτος ὁμῶς Ἰππαρχος ὁ Νικαεὺς ἔκαμε τακτικὴν διαίρεσιν τῶν πρώτων 48 ἀστερισμῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἀνῆλθε σήμερον μέχρι τῶν 108.

Γνωστὸς τοῖς πᾶσιν ὁ ἀστερισμὸς μεγάλη Ἄρκτος, ἢ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους ἡ ἄμαξα τοῦ Δαβὶδ, ἢ κατὰ τοὺς Ῥωμαίους οἱ ἑπτὰ συνεζευγμένοι βόες, ὅχι μακρὰν τοῦ ὁποίου εὐρίσκεται ἡ μικρὰ Ἄρκτος, εἰς τὸ ἄκρον τῆς ὁποίας ὑπάρχει ὁ πολικὸς ἀστήρ.

Πέραν τοῦ πολικοῦ ἀστέρος βλέπομεν τὸν Κηφέα καὶ τὴν Κασσιόπειαν ἢ τὸν Θρόνον.

Κατὰ τὴν προεκβολὴν τῆς οὐρᾶς τῆς μεγάλης ἄρκτου διακρίνομεν τὸν Βοώτην μετὰ τοῦ ωραίου αὐτοῦ ἀστέρος τοῦ Ἄρκτουρου.

Μεταξὺ τῆς μεγάλης καὶ μικρᾶς Ἄρκτου ἄρχεται ὁ Δράκων, ὅστις περιέρχεται τὴν μικρὰν καὶ ἔπειτα στρέφεται ἀπομακρύνων ἀπ' αὐτῆς τὴν κεφαλὴν του.

Πρὸς τὰ νοτιοανατολικά τῆς κεφαλῆς τοῦ Δράκοντος εἶνε ἡ Λύρα μετὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτῆς ἀστέρος, τοῦ Βέγα (ἐκ τοῦ Λυρικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἰσπανίας Vega).

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Βέγα εἶνε ὁ Κύκνος.

Πέραν τῆς Κασσιόπειας βλέπομεν τὸν Πήγασον, τὴν Ἄνδρομέδαν καὶ τὸν Περσέα μετὰ τοῦ ἀστέρος αὐτοῦ, Alcool ἢ κεφαλῆς τῆς Μεδούσης.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Περσέως διακρίνομεν τὸν Ἡνίοχον μετὰ τοῦ λαμπροῦ αὐτοῦ ἀστέρος, τῆς Αἰγός.

Μεσημβρινῶς τοῦ Κύκνου εἶνε ὁ Ἄετός, τοῦ ὁποίου ἢ

κεφαλὴ σχηματίζεται ὑπὸ ἱκανῶς λαμπροῦ ἀστέρος τοῦ Altair.

Πρὸς μεσημβρίαν τῶν ζωδίων Ταύρου καὶ Διδύμων (περὶ ὧν θέλομεν ὁμιλήσει κατωτέρω) ὑπάρχει ὁ Ὠρίων.

Πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Ὠρίωνος εἶναι ὁ μέγας Κύων μετὰ τοῦ λαμπροτάτου πάντων τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων, τοῦ Σείριου.

Ὁ Σείριος (ἦτοι καυστικὸς) ἀνήκων εἰς τὸν ἀστερισμὸν τοῦ μεγάλου Κυνός, ὠνομάσθη οὕτως ὑπὸ τῶν ἀρχαίων· διότι ὁ ἀστερισμὸς οὗτος, ἐπομένως καὶ ὁ Σείριος, ἀνατέλλων καὶ δύων συγχρόνως μετὰ τοῦ ἡλίου, καὶ εὐρισκόμενος ἐπὶ τοῦ ὀρίζοντος ἐν καιρῷ ἡμέρας, καὶ τοῦτο καθ' ἣν ἐποχὴν γίνονται οἱ μεγάλοι καύσωνες, ἦτοι ἀπὸ 10 Ἰουλίου μέχρι 12 Αὐγούστου, ἐνομιζέτο, ὅτι συμβάλλει καὶ οὗτος εἰς τὴν αὔξησιν τῆς φυσικῆς θερμοκρασίας, διὸ καὶ οἱ μεγάλοι καύσωνες ὠνομάζοντο ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καὶ κυνικὰ καύματα. Σήμερον ὁμῶς ἡ σύγχρονος αὕτη μετὰ τοῦ ἡλίου ἀνατολὴ καὶ δύσις τοῦ μεγάλου Κυνός γίνεται ἕνα μῆνα πρότερον, ὥστε δὲν συμπίπτει μετὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ μεγάλου καύσωνος.

Συντόμως διελθόντες ἀστερισμοὺς τινὰς, μεταβαίνομεν εἰς τὰ Ζώδια. Οἱ δώδεκα οὗτοι ἀστερισμοὶ ἀντίκεινται εἰς τὴν τροχίαν τῆς Γῆς, καὶ ἀπέχουσιν ἀπ' ἀλλήλων μετὰ τίνος συμμετρίας, ὥστε ἡ Γῆ περιφερομένη περὶ τὸν ἥλιον διέρχεται διαδοχικῶς ἀνὰ ἕν ζώδιον κατὰ μῆνα, ὁπότε ἡμεῖς ἀπὸ τῆς Γῆς βλέπομεν τὸν ἥλιον ἀντικείμενον διαδοχικῶς εἰς τὰ ἐκ διαμέτρου ἀντίθετα ζώδια.

Τὰ ζώδια λοιπὸν, εἰς ἃ ὁ ἥλιος ἀντίκειται κατὰ τὸ ἔαρ, εἶνε ἁ. ὁ Κριός, β'. ὁ Ταῦρος, τοῦ ὁποίου ὁ μὲν εἰς ὀφθαλμὸς σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ λαμπροῦ ἀστέρος Aldebaran, τὸ δὲ μέτωπον ὑπὸ τῶν Ὑάδων καὶ ἡ ῥάχη ὑπὸ τῶν Πλειάδων καὶ γ'. οἱ Δίδυμοι Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης.

Τὰ ζώδια, εἰς ἃ ὁ ἥλιος ἀντίκειται ἐν καιρῷ θέρους, εἶνε

δ. ὁ Καρκίνος, β'. ὁ Λέων, τοῦ ὁποίου λαμπρότεροι ἀστέρες εἶνε ἡ Καρδία καὶ ἡ Οὐρά, καὶ γ'. ἡ Παρθένος κεκοσμημένη μετὸν ὠραῖον ἀστέρα τοῦ Στάχυος.

Εἰς ἃ δὲ ὁ ἥλιος ἀντίκειται κατὰ τὸ φθινόπωρον ζώδια εἶνε α'. ὁ Ζυγός, β'. ὁ Σκορπίος, τοῦ ὁποίου ἡ καρδία σχηματίζεται ὑπὸ τοῦ μεγαλοπρεποῦς Ἀντάρη (ἐκ τοῦ Antar ἡγεμόνος καὶ ποιητοῦ Ἀραβος), καὶ γ'. ὁ Τοξότης.

Καὶ τέλος τοῦ χειμῶνος ζώδια εἶνε α'. ὁ Αἰγόκερως, β'. ὁ Ὑδροχόος καὶ γ'. οἱ Ἰχθύες.

Ἐνταῦθα σημειοῦμεν α. ὅτι πρὸς εὐκολωτέραν ἀπομνημόνευσιν τῶν Ζωδίων, ἐρρύθμισαν τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς δύο λατινικοὺς στίχους.

Sunt aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraque, Scorpius, Arcitenens, Caper, Amphora, Pisces.

β'. ὅτι καὶ ἐν τῇ Σανσκριτικῇ γλώσσῃ τὰ ζώδια ὀνομάζονται διὰ τῶν αὐτῶν ὀνομάτων, ἐκτὸς ἑνός· εἶον Mécha (κρίος), Vricha (Ταῦρος), Mithouna (Δίδυμοι), Karkata (καρκίνος), Linha (Λέων), Kanyâ (Παρθένος), Toulâ (Ζυγός), Vristchika (Σκορπίος), Dahnou (Τοξότης), Makara (θαλάσσιον θηρίον, δὲν ἀντιστοιχεῖ μετὰ τὸ ὄνομα Αἰγόκερως), Koumbha (Ὑδροχόος), καὶ Mina (Ἰχθύες). γ'. ὅτι σήμερον ὁ ἥλιος, ἐπομένως καὶ ὁ ἥλιος, δὲν ἀντίκειται εἰς τὰ αὐτὰ ζώδια κατὰ τὴν αὐτὸν χρόνον τοῦ ἔτους, καθ' ὃν καὶ πρὸ 2000 ἐτῶν ἕνεκα τῆς γνωστῆς τῶν ἡμερῶν ὀπισθοπορήσεως, ἣτις προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἐν τῇ περὶ τὸν ἥλιον περιστροφῇ τῆς Γῆς ὁ ἄξων αὐτῆς ὑπόκειται κατ' ἔτος εἰς μικροτάτην καὶ ἀσήμαντον ἀπόκλισιν, ἣτοι τοῦ μέσου τοῦ ἄξονος σημείου σταθεροῦ ἐν τῇ αὐτῇ θέσει ἐρμένοντος ὡς ὑπομοχλίου, οἱ δύο οὕτως εἰπεῖν βραχίονες αὐτοῦ μεταβάλλουσι κατ' ἔτος διεύθυνσιν ἀνεπαίσθητον σχεδόν, ὥστε αἱ προεκβολαὶ αὐτῶν περιγράφουσιν ἐν διαστήματι 26000 ἐτ. 2 κωνικῆς ἐν τῷ χώρῳ ἀντικυρῶν ἐπιφανείας, ὧν κορυφαὶ εἶνε τὸ ῥηθὲν μέσον σημεῖον τοῦ ἄξονος, ἄξων αὐτῶν ὁ ἄξων τῆς

ἐκλειπτικῆς, καὶ γεννήτρια αὐτῶν ὁ ἄξων τῆς Γῆς. Μεταβαλλομένης δὲ τῆς διευθύνσεως τοῦ ἄξονος τῆς Γῆς, μεταβάλλεται ἐν τῷ χώρῳ καὶ ἡ θέσις τοῦ ἡμερινοῦ, καθέτω ὄντος ἐπὶ τοῦ ἄξονος, καὶ οὕτως ὁ ἡμερινὸς τέμνει κατ' ἔτος τὴν ἐκλειπτικὴν εἰς διάφορα σημεῖα ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς, ἐξ οὗ ἡ ὀπισθοπόρησις τῶν ἡμεριῶν. Οὕτω λοιπὸν ὁ ἡμερινὸς τέμνει κατὰ σειρὰν ὅλα τὰ σημεῖα τῆς ἐκλειπτικῆς ἐντὸς περιόδου ἐξ 26000 χιλιάδων ἐτῶν συσταμένης, ἣτις καλεῖται ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων μέγα ἔτος. καὶ δ'. ὅτι τὰ ἀπὸ τοῦ al ἀρχόμενα ὀνόματα τῶν ἀστέρων εἶνε ἀραβικῆς καταγωγῆς.

Ἡ ἀρχὴ τῶν ὀνομάτων τῶν ἀστερισμῶν ἐν γένει συνδέεται μετὰ τῆς κλιματολογίας, Ἱστορίας καὶ Μυθολογίας τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἑλλάδος. Ἰδίως τὰ ὀνόματα τῶν ζωδίων φαίνεται ὅτι ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων, διότι αὐτοῖς ἐνόμασιν εὐρίσκοντο τὰ ζώδια ἀπεικονισμένα εἰς ὅλους τοὺς ἀρχαιοτάτους αὐτῶν ναοὺς, καὶ ἀπετέλουν οὐσιῶδες μέρος τῆς θρησκείας αὐτῶν. Πιθανὸν δὲ ὅτι ἀπέδιδον εἰς ἑκάστην ὥραν τοῦ ἔτους ὄχι τὰ ζώδια, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντίκειται ὁ ἥλιος, ἀλλ' ἐκεῖνα, εἰς τὰ ὁποῖα ἀντίκειται ἡ Γῆ, εἴτε διότι ὁ λαὸς οὗτος, ὁ τοσοῦτον σοφὸς καὶ μέγας εἰς πολλὰς ἐπιστήμας, ἐγίνωσκε καὶ τὴν πραγματικὴν περὶ τὸν ἥλιον κινήσιν τῆς Γῆς, εἴτε διότι εὔρε προσφύεστερον νὰ τακτοποιῇ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους κατὰ τοὺς ἀστέρας τοὺς εὐκολώτερον ἐν καιρῷ νυκτὸς παρατηρουμένους, παρὰ κατὰ τοὺς ἀστέρας, τῶν ὁποίων ἡ θέα ἐν καιρῷ ἡμέρας ἀποκρύπτεται ὑπὸ τῆς θαμβούσης λάμπειας τοῦ ἡλίου.

ὑπὸ κλιματολογικὴν λοιπὸν ἐποψίν ὁ Κρίος ἀντεστοίχει κατὰ τὸ ἡμερολόγιον τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ φθινοπώρου, καὶ ἐσήμαινεν ἀναμφιβόλως τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν τὰ ὕδατα τοῦ Νείλου ἀποσυρόμενα ἐγκατέλειπον εἰς τὰ ποιμνία ἀφθόνους βοσκᾶς. Ὁ Ταῦρος ἐσήμαινε τὸν καιρὸν τῆς ἀρόσεως, γινομένης διὰ τῶν βοῶν. Οἱ Δίδυ-

μοι ἐδείκνυον τὴν ἐν Αἰγύπτῳ ἐποχὴν τῆς βλαστῆσεως. Ὁ **Καρκίνος** ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ χειμῶνος, καὶ ἐσήμαινε τὴν ἐπιστροφήν τοῦ ἡλίου πρὸς ἀνωτέρας χώρας τοῦ οὐρανοῦ· ἀφοῦ δηλ. ὁ ἥλιος κατέβη εἰς τὸ χαμηλότερον σημεῖον τῆς φαινομένης πορείας του, ἐπανέρχεται ὡς ὁ καρκίνος ἐπὶ τῶν ἰδίων αὐτοῦ θημάτων, καὶ αἱ ἡμέραι, αἵτινες εἶχον σμικρύνει προηγουμένως, ἄρχονται νὰ ἀυξάνωσιν. Ὁ **Λέων** ἦτο τὸ σύμβολον τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐποχῆς, καθ' ἣν τὸ φυτικὸν βασίλειον εὐρίσκετο εἰς τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἀκμὴν. Ἡ **Παρθένος**, ἦτον ἡ Θεὰ Ἴσις, ἣτις προέστατο τῶν θερισμῶν. Ὁ **Ζυγὸς** ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔαρος, καὶ ἐδείκνυε τὴν ἰσότητά τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔαρος. Ὁ **Σκορπίος** ἐσήμαινε τὰς μiasματικὰς τοῦ Ἀπριλίου καὶ ἐν μέρει τοῦ Μαΐου ἀσθενείας τὰς προξενουμένας ἐν Αἰγύπτῳ κατ' αὐτὴν τὴν ἐποχὴν ὑπὸ τῶν ὀλεθρίων μεσημβρινῶν ἀνέμων. Ὁ **Τοξότης** παριστάνετο ὡπλισμένος μὲ βέλος καὶ καταδιώκων τὸν Σκορπίον, ἐπομένως ἦτο τὸ σύμβολον τῶν ἀρκτικῶν ἀνέμων, οἵτινες ὄθουν τοὺς μεσημβρινοὺς ἀνέμους καὶ ἐκαθάριζον τὸν ἀέρα. Ὁ **Αἰγόκερως** ἀντεστοίχει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους καὶ ἐσήμαινε τὴν ἐποχὴν, καθ' ἣν ὁ ἥλιος ἦτον εἰς τὸ ὑψίστον αὐτοῦ σημεῖον, ὡς ἡ ἀγρία Αἶξ ἐπικάθηται ἐπὶ τὰς ὑψίστας κορυφὰς τῶν βράχων. Ὁ Ὑδροχόος παρίστανε τὴν ἔκχυσιν τοῦ Νείλου, καὶ οἱ Ἰχθύες τὴν ἀφθονον ἀλιείαν, ἣτις ἐγένετο εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ τούτου, διαχεομένου κατὰ τὴν πλημμύραν αὐτοῦ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς Αἰγύπτου.

Ἀμφιβάλλομεν δὲ ἂν ἡ ἀρχαία αὕτη κλιματολογικὴ κατάστασις τῆς Αἰγύπτου συμβιβάζεται καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὴν σήμερον.

Οἱ Ἕλληνες ἀκολούθως προσήρμοζον τὰ ὀνόματα ταῦτα τῶν ζωδίων πρὸς τὴν μυθολογίαν αὐτῶν ὡς ἐξῆς: Ὁ **Κριὸς** εἶνε ὁ χρυσόμαλλος κριὸς, ἐφ' οὗ διέπλευσαν τὸν Ἑλλήσποντον ὁ Φριξὸς καὶ ἡ Ἑλλη. Ὁ **Ταῦρος** εἶνε ὁ εἰς ὃν με-

τεμορφώθη ὁ Ζεὺς, ἵνα κομίση τὴν ὠραίαν θυγατέρα τοῦ Ἀγένορος, τὴν Εὐρώπην, εἰς τὸ μέρος τοῦ κόσμου, εἰς δ' ἔδωκε τὸ ὄνομα αὐτῆς. Οἱ **Δίδυμοι** εἶνε τὰ δίδυμα τέκνα τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δήδας, Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. Ὁ **Καρκίνος** εἶνε ὁ ὑπὸ τῆς Ἥρας πεμφθεὶς κατὰ τοῦ Ἡρακλέους πρὸς ἀντιπερισπασμόν, ὅτε ἠγωνίζετο κατὰ τῆς Λερναίας Ὑδρας, φονευθεὶς ὁμως ὑπὸ τοῦ ἥρωος ἐτέθη εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ **Λέων** εἶνε ὁ τοῦ δάσους τῆς Νεμέας, ὁ φονευθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἡρακλέους. Ἡ **Παρθένος** εἶνε ἡ Θέμις, ἣτις ἀποτροπιάσασα τὰ ἐγκλήματα τῶν ἀνθρώπων ἀνῆλθεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ὁ **Ζυγὸς** εἶνε ὁ τῆς Θέμιδος, Θεᾶς τῆς δικαιοσύνης. Ὁ **Σκορπίος** παριστάνει τὸ ζῶον, τοῦ ὁποίου τὸ δῆγμα ἐθανάτωσε τὸν γίγαντα Ὀρίωνα. Ὁ **Τοξότης** εἶνε ὁ Κένταυρος Χείρων, ὁ παιδαγωγὸς τοῦ Ἀχιλλέως. Ὁ **Αἰγόκερως** ἡ Αἶξ Ἀμάλθεια, ἡ τροφὸς τοῦ Διὸς. Ὁ Ὑδροχόος ὁ Γανυμήδης ὁ ἀρχιοινοχόος τοῦ Διὸς. Οἱ Ἰχθύς εἶνε τὰ θαλάσσια ζῶα, τὰ ὁποῖα ἀνῆρπασαν τὴν Ἀφροδίτην κατὰ τὴν μάχην τοῦ Διὸς ἐναντίον τοῦ Τυφῶνος, ἡ ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα ὠδήγησαν τὴν Ἀμφιτρίτην πρὸς τὸν Ποσειδῶνα.

Ὅσον δ' ἀφορᾷ τοὺς ἄλλους ἀστερισμοὺς, τοὺς ἐκτὸς τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὀφείλουσιν ἐπίσης τὰ ὀνόματα αὐτῶν εἰς κλιματολογικὰ γεγονότα τῆς Αἰγύπτου ἢ μυθολογικὰ τῆς Ἑλλάδος. Οὕτως ὁ Ἀετὸς, μὴ ἀπέχων πολὺ τοῦ Αἰγόκερω, ἀνήγγελλε τὴν πρὸς αὐτὸν ὕψωσιν τοῦ ἡλίου. Ὁ Ἡνίοχος, ὁμορος τοῦ Ταύρου, εἶνε ὡπλισμένος διὰ μάστιγος, ἵνα παροτρύνῃ τὸν Ταῦρον εἰς ἐργασίαν. Ὁ Βωῶτης μεταξὺ τῆς Παρθένου καὶ τῆς μεγάλης Ἀρκτου, ἡ κατὰ τοὺς Αἰγυπτίους Ἀμάξης, κρατεῖ δρέπανον θεριστοῦ, καὶ παρασκευάζεται νὰ ἐπιθέσῃ τὰ δράγματα ἐπὶ τῆς Ἀμάξης. Ἡ μεγάλη Ἀρκτος εἰς τὴν Ἑλληνικὴν μυθολογίαν παριστάνει τὴν νύμφην Καλλιπτώ, μεταμορφωθεῖσαν εἰς ἄρκτον ὑπὸ τῆς Ἀρτέμιδος, τιμωρούσης ἀνηλεῶς τὰς θεραπαίνας αὐτῆς Νύμφας, ἂν ἤθελον ὑποπέσει εἰς

τό πάθος τοῦ ἔρωτος. Ὁ Ὠρίων εἶνε ὁ θηρευτὴς γίγας ὁ πειραθεὶς νὰ ψυχράνη τὸ πρὸς τὴν ἀγνεῖαν αἰσθημα τῆς ἀγνοτάτης Ἀρτέμιδος. Ἡ μικρὰ Ἄρκτος παριστάνει τὰς νύμφας τὰς τροφούς τοῦ Διός. Αἱ Ὑάδες εἶνε αἱ θυγατέρες τοῦ Ἄτλαντος, αἵτινες θρηνοῦσι τὸν θάνατον τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῶν Ἰαντος. Αἱ Πλειάδες, θυγατέρες καὶ αὐταὶ τοῦ Ἄτλαντος, ἐπὶ τὸν ἀριθμὸν, ἐξ ὧν αἱ μὲν ἐξ φαίνονται εὐκρινῶς ἐν τῷ οὐρανῷ, ὡς ἔχουσαι Θεοὺς ἑραστάς, καὶ θαρράλεως παρουσιαζόμεναι, ἡ δὲ ἐβδόμη νυμφευθεῖσα τὸν θνητὸν Σίσυφον, καὶ αἰσχυνομένη διὰ τοῦτο, μόλις προκύπτει εἰς τὸ φῶς κ.τ.λ.

Ἐπολείπεται τώρα νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινα περὶ τῆς ὑποπιθεμένης ἐπιρροῆς τῶν ἀστέρων ἐπὶ διαφορῶν ἐκ τυχαίων αἰτιῶν προκυπτόντων φαινομένων καὶ ἐπὶ ἀτομικῶν καὶ κοινωνικῶν συμβεβηκότων.

Κατ' ἀρχὰς οἱ ἀστρονόμοι ἐλέγοντο καὶ ἀστρολόγοι, ἀλλὰ καθ' ὅσον οἱ ἄνθρωποι ἐκπαιδευόμενοι ἀνεγνώριζον, ὅτι πολλοὶ τῶν περὶ τοὺς ἀστέρας ἀσχολουμένων ἐξήρχοντο τῶν λογικῶν ὀρίων τῆς ἐπιστήμης, ἤρχισαν νὰ ὀνομάζωσιν ἀστρονόμους τοὺς σοφοὺς ἐκείνους, οἵτινες διὰ μακρῶν σπουδῶν καὶ ἐπιμόνων παρατηρήσεων γνωρίσαντες τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν πορείαν τῶν οὐρανίων σωμάτων, ὤρισαν τοὺς νόμους οὓς ἀκολουθοῦσι τὰ σώματα ταῦτα· ἀστρολόγους δὲ τοὺς ἐρευνητὰς ἐκείνους, οἵτινες κύριον σκοπὸν θέμενοι τὴν ἐξ ἀληθείας τινος ἢ ψεύδους φιλοκέρδειαν, τὴν ἐπιρροὴν τῶν ἀστέρων περιειργάζοντο. Ἐκτοτε ἡ Ἀστρολογία ἀποχωρισθεῖσα τῆς Ἀστρονομίας, διηρέθη εἰς δύο κλάδους, τὴν φυσικὴν ἀστρολογίαν καὶ τὴν ἰδίως ἀστρολογίαν.

Γνωστὸν, ὅτι ἡ κίνησις τῶν ἀστέρων ἐχρησίμευσεν ὡς βάσις τῆς διαιρέσεως τοῦ χρόνου. Τοῦ ἔτους κανονισθέντος ἅπαξ ἐπὶ τῆς περιστροφῆς τῆς Γῆς περὶ τὸν ἥλιον, καὶ τῶν ἐκ τῆς περιστροφῆς ταύτης σχέσεων τῆς Γῆς καὶ τοῦ ἡλίου γνωστῶν ἅπαξ γενομένων, εὐκόλον πλέον ἦτο

νὰ ὀρισθῆ ἀκριβῶς ἡ διαδοχικὴ τάξις τῶν ἄων ὠρῶν τοῦ ἔτους, αἱ ιδιότητες αὐτῶν, τὸ διάφορον μέγεθος τῶν ἡμερῶν, καὶ ἡ διαδοχικὴ παραλλαγὴ θερμότητος καὶ ψύχους. Σπουδαιόταται δὲ παρατηρήσεις καὶ ἐπὶ τοῦ ὑπολογισμοῦ στηριζόμεναι ἀπέδειξαν καὶ ἕτερα φαινόμενα, ὧν ἡ πορεία, καίτοι κανονικὴ, διαφεύγει τὴν κοινὴν προσοχὴν τῶν ἀνθρώπων οἷα εἶνε αἱ ἐκλείψεις ἡλίου, σελήνης καὶ ἄλλων ἀστέρων, καὶ ἡ περιοδικὴ ἐμφάνισις τῶν κομητῶν. Αὕτη λοιπὸν ἡ λελογισμένη ἐφαρμογὴ τοῦ παρελθόντος ἐπὶ τοῦ μέλλοντος ἀποτελεῖ τὴν φυσικὴν Ἀστρολογίαν, οὕσαν ἐπιστήμην θετικωτάτην.

Ἡ δὲ ἰδίως Ἀστρολογία συνίσταται εἰς τὴν δι' ἐρεύνης τῶν ἀστέρων καὶ διὰ τινος μυστηριώδους ἐν τῷ οὐρανῷ μεθόδου ἀνακάλυψιν τῶν μελλόντων. Καὶ ἐπειδὴ κοινὴ τις ἰδέα ἐπικρατεῖ, ὅτι ὁ γινώσκων ἐπιστήμην τινὰ, γινώσκει ἢ ὀφείλει νὰ γινώσκη καὶ πάντα, ὅσα εὐρίσκονται εἰς σχέσιν τινὰ πρὸς αὐτὴν· τὸ δὲ χειρότερον, καὶ ὅσα αὐτῆς μέρη ἐξέρχονται τοῦ κράτους τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας (οὐχ ἡμῶν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς, οὓς ὁ Πατὴρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ), οἱ ἀστρολόγοι οὗτοι θύματα γενόμενοι τῆς κοινῆς ταύτης ἰδέας, ἠξίουσαν ὅτι οὐδὲν τὸ συμβαῖνον ἐν τῷ οὐρανῷ διαφεύγει τὴν διορατικότητα αὐτῶν, καὶ ἀφοῦ κατ' ἀρχὰς προανήγγελλον ὅ,τι ὅπωςδήποτε ἐγίνωσκον, ἤρχισαν βαθμηδὸν νὰ προλέγωσι καὶ ὅ,τι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ γινώσκωσιν. Εἰς τὴν ἀποκάλυψιν λοιπὸν τῶν μελλόντων, ἦτοι εἰς τὰς προγνώσεις καὶ τὰς λεγομένας γενεθλιαλογίας συνίσταται ἡ ἰδίως λεγομένη Ἀστρολογία, ἧς τὸ κράτος ἔχει τοσαύτην ἔκτασιν, ὅσην καὶ ἡ ἀγυρτεία, καὶ ἦτις ὄρια ἔχει τὰ ὄρια τῆς εὐπιστίας τῶν ἀνθρώπων. Αὕτη ἡ Ἀστρολογία εἶνε ἡ ἄφρων θυγάτηρ σώφρονος μητρός, καὶ ἡ δολία ἀδελφὴ χρηστοτάτης ἀδελφῆς, ὡς ἔλεγεν ὁ Kepler.

Ἡ ὑποθετικὴ αὕτη ἐπιστήμη στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐξῆς ἀρχῆς. Συμβεβηκότος τινος συμπεσόντος μετὰ τινος ἀστρο-

λογικῷ φαινομένου, ἢ ἐπάνοδος τοῦ φαινομένου πρέπει νὰ συνοδεύηται μετὰ τοῦ αὐτοῦ συμβεβηκότος. Καὶ ἐπειδὴ τὰ ἐξαγόμενα τῆς ἐπιστήμης ταύτης εἶνε ὅσον τὸ δυνατόν ἀόριστα καὶ γενικά, τὸ προγινωσκόμενον συμβεβηκὸς συμβαίνει ἐσθ' ὅτε κατὰ τὴν προῤῥηθεῖσαν ἐπεχὴν εἰς τινὰ γωνίαν τῆς γήινης ἐπιφανείας· καὶ ἐπειδὴ φυσικὴ τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος τάσις εἶνε εἰς τὸ νὰ προσέχη καὶ σημειοῖ μόνον τὰς ἐπιτυχίας παντός ὅ,τι διεγείρει τὸν θαυμασμόν, ἐντεῦθεν ἢ κοινὴ εὐπιστία.

Τοῦ ἀλανθάστου δὲ τῶν ἀστρολόγων ἀπὸ στερεωθέντος, τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν κατήντησε μεγάλης σημαντικότητος καὶ μεγάλων ὠφελημάτων πρόξενον ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας. Μεγάλοι καὶ μικροὶ ἀπευθύνοντο πρὸς αὐτούς, πάντες ἔτρεχον πρὸς ἀστρολόγον ὡς πρὸς ἰατρὸν, καὶ πᾶς ἡγεμῶν εἶχε τὸν ἀστρολόγον του· ὁ ἀστρολόγος κατήντησε πρόσωπον ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ μιᾶς βασιλικῆς θεραπείας ὡς ὁ νάννος καὶ ὁ μωρός.

Πρῶτοι εἰ Χαλδαῖοι ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ θρησκευάματος αὐτῶν, τῆς ἀστρολατρείας, ἠσχολήθησαν εἰς ἀστρολογικὰς ἐρεῦνας, διὸ Χαλδαῖος καὶ ἀστρολόγος κατήντησαν ὀνόματα ταῦτοσήμενα· ἀλλὰ καὶ οἱ ἐπιστημονικώτεροι καὶ σεφώτεροι λαοὶ τῆς ἀρχαιότητος, ὡς οἱ Ἰνδοὶ, οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίστευσαν εἰς τὰς προῤῥήσεις τῶν ἀστρολόγων.

Ἐν Ῥώμῃ οἱ ἀστρολόγοι, γνωστοὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα μαθηματικοὶ, ἄλλοτε ἠύνοοντο καὶ ἄλλοτε προσγράφοντο ὑπὸ τῶν αὐτοκρατόρων, ὅχι διότι οἱ Καίσαρες ἀμφέβαλλον ποτε περὶ τῆς ἀστρολογικῆς ἐπιστήμης, ἀλλὰ διότι ἀμφέβαλλον ἐνίοτε περὶ τῆς ἐπιστήμης τοῦ ἀστρολόγου.

Οὕτως ὁ Τιβέριος κατὰ τὴν εἰς Ῥόδον ἐξορίαν αὐτοῦ πολλάκις σονεβουλεύθη τοὺς ἀστρολόγους, ἀλλὰ φύσει φιλόσοφος, ἔρριπτεν αὐτούς εἰς τὴν θάλασσαν ἀπὸ τοῦ ὕψους τοῦ βράχου, ἐφ' οὗ ἦτον ἐκτισμένη ἡ οἰκία του, ὁσάκις ὑπα-

πεύετο, ὅτι τὸν ἐξηπάτουν. Ἀστρολόγον τινα, Θρασύλον ὀνομαζόμενον, ἠρώτησέ ποτε ἂν προεγίνωσκε τί ἤθελε συμβῆ εἰς αὐτὸν τὸν ἴδιον. Εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην, ὁ ἀστρολόγος ῥίψας βλέμματα βλοσυρὰ ἐπὶ τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸν βάραθρα, ἐξ ὧν οὐδεὶς τῶν συναδέλφων αὐτοῦ ἐπανήλθεν εἰς τὴν ζωὴν, ἀνέκραξεν ὠχρῶν, ὅτι ἠπειλεῖτο ὑπὸ μεγάλου κινδύνου. Ὁ Τιβέριος ἀποδώσας εἰς τὴν ἐπιστήμην τοῦ Θρασύλου τὴν εἰς μόνην τὴν διορατικότητα αὐτοῦ ἀνήκουσαν ταύτην ἀπάντησιν, τὸν ἐνεθάβρυνε περιπτυσάμενος αὐτὸν, καὶ τὸν ἐβεβαίωσε περὶ τῆς εἰς τὸ ἐξῆς μεγάλης πρὸς τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἐμπιστοσύνης.

Ἐσαύτως ὁ Λουδοβίκος XI, ὅστις συνήνου ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ εὐπιστίαν μετὰ ἰσχυρογνωμοσύνης, δὲν παρημέλει οὐδενὸς μέσου, ὅπως γινώσκη τὰς μοίρας, συμβουλευόμενος ἀδιφύρως ἀγίους τε καὶ ἀστρολόγους. Σὺ ὅστις ἠξέυρεις τὰ πάντα, εἶπέ ποτε πρὸς ἀστρολόγον τινα, ἠξέυρεις καὶ πότε θὰ ἀποθάνης. Τρεῖς ἡμέρας πρὸ τῆς Ὑμετέρας Μεγαλειότητος, ἀπεκρίνατο ὁ ἀστρολόγος. Πράγματι ὁ εὐφυῆς ἀστρολόγος ὤφειλε τὴν ζωὴν του εἰς τὸν φόβον ὄν διὰ τῆς ἀπαντήσεώς του ἐνέπνευσεν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ἀγαθοῦ τούτου βασιλέως.

Ὁ Λουδοβίκος XII ἔλαβεν ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων τὴν ἐπισημίαν Δίκαιος, ὡς γεννηθεὶς ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ Ζυγοῦ, ἢ ἐπισημίαν ὅμως ἐδικαίωσεν ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ. Πολλάκις ἢ ἀπλῆ ὀνοματοθεσία ἐγείρει τὴν πρὸς τὸ δέον βούλησιν τοῦ ἀνθρώπου, ὡς καὶ οἱ λόγοι ἐπὶ τὰ καλὰ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἄγουσι τοὺς παῖδας.

Ὅτε ἡ Ἄννα τῆς Αὐστρίας ἐγένετο Λουδοβίκον XIV, εἰς ἀστρολόγος κεκληρισμένος ἐν τῇ παρακειμένῃ αἰθούσῃ παρετήρει τὸν ἀστέρα τοῦ βασιλόπαιδος.

Κάρολος ὁ V ἐσύστησε καὶ ἔδραν καθηγετικὴν τῆς Ἀστρολογίας, ἢ ἐδίδασκεν ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ Gervais ὑπὸ τὴν καινοφανῆ προσηγορίαν «Ὁ Ἐξὸ χότατος» ἰατρὸς καὶ ἀστρολόγος.

Ἄστρολόγος τις, Stoffler καλούμενος, προεῖπε γενικὸν κατακλυσμὸν, ὅστις ἔμελλε νὰ γείνη κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1524. Ἡ προφητεία αὕτη ἀντήχησεν ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον τῆς Εὐρώπης, καὶ μέγαν τρόμον εἰς ἀπάντων τὰς καρδίας ἐνέσπειρε· ἕκαστος ἐλάμβανε τὰς δυνατὰς αὐτῷ προφυλάξεις, ὡς καὶ ὁ πτωχότερος εἶχεν ἔτοιμον ἐν ἀκάτιον. Κατὰ δυστυχίαν ὁμως τοῦ προφήτου ὁ Φεβρουάριος μὴν παρήλθε χωρὶς οὐδὲ σταγῶν βροχῆς νὰ καταπέση.

Ἄλλος ἀστρολόγος, ὁ Boulainvilliers, εἶχε προφητεύσει περὶ τοῦ Βολταίρου, ὅτι ἔμελλε νὰ ἀποθάνῃ εἰς ἡλικίαν 32 ἐτῶν. «Ἔσχον τὴν κακοήθειαν ν' ἀπατήσω τὸν Boulainvilliers περὶ τὰ 30 ἔτη, ἔγραφεν ὁ Βολταῖρος κατὰ τὸ 1759, διὸ λίαν ταπεινῶς τῷ ζητῶ συγγνώμην». Ὁ Βολταῖρος ὁμως ὑπερηκόντισε τὴν κακοήθειαν ταύτην ἔτι πορρωτέρω, διότι ἀπέθανεν εἰς ἡλικίαν 84 ἐτῶν. Περὶ τοῦ ἀστρολόγου τούτου ἔλεγεν ὁ καρδινάλιος de Fleury, ὅτι ὅσον ἐγίνωσκε τὸ μέλλον, ἄλλο τόσον ἐγίνωσκε τὸ παρελθόν, καὶ ὅσον ἐγίνωσκε τὸ παρελθόν, ἄλλο τόσον ἐγίνωσκε τὸ παρόν.

Παραλείποντες ἤδη τὰ ἀστρολογικὰ ταῦτα ἀνέκδοτα, ἀποδεικνύοντα τὸν βαθμὸν, εἰς ὃν φθάνουσιν ἡ ἀγυρτεία ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ εὐπιστία τῶν ἀνθρώπων, λέγομεν μόνον, ὅτι ἡ ἰδίως Ἀστρολογία, ὡς καὶ ἡ εὐλογία καὶ ἡ ὀφθαλμία, μετεδόθησαν εἰς τὴν Εὐρώπην ὑπὸ τῶν Ἀράβων, καθὼς καὶ τόσα ἄλλα κακὰ, μαστίζοντα ὀλόκληρα ἔθνη, προήλθον εἰς τὴν Εὐρώπην ἐκ τῆς διεθνούς καὶ ἱστορικῆς αὐτῆς σχέσεως πρὸς τὴν Ἀνατολήν.

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ κ. λ. π.

(Συνέχεια τοῦ σελ. 375.)

Ἔθιμα περὶ τὴν γέννησιν.

Ἡ γέννησις τοῦ ἀνθρώπου εἶνε ἐπίσης μέγα, ἂν ὄχι μεγαλῆτερον θαῦμα παρὰ τὴν κίνησιν τῶν ἀστέρων καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν ὠρῶν τοῦ ἐνιαυτοῦ. Ἀλλὰ τὰ ἔθνη βλέπουσι καθ' ἡμέραν τὸ θαῦμα τοῦτο, καὶ δὲν ἐκπλήσσονται διόλου δι' αὐτό. Ἐνώπιόν των αὐξάνουσι μὲν τὰ φυτὰ ἐν τῷ κήπῳ, γεννῶνται δὲ οἱ ἄνθρωποι ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας. Τὸ παιδίον ἐξαγγέλλει τὴν ὑπαρξίν του διὰ τοῦ κλαυθμυρισμοῦ καὶ τῶν δακρῶν, σημείων τοῦ ἀλγους. Εἶνε δὲ ταῦτα εὐκαταληπτότερα παρὰ τὰς βαθυτάτας σκέψεις τῶν φιλοσόφων. Πατὴρ καὶ μήτηρ ἀποβλέπουσιν αὐτοὶ εἰς ἑαυτούς. Ὑπάρχουσιν ὀλίγοι, οἵτινες αἰσθάνονται ἡδονικὸν συναισθημα καὶ ὀλόκληρα ἔθνη χύνουσι δάκρυα εἰς τὴν γέννησιν τῶν τέκνων, καθὼς μεταξὺ ἄλλων οἱ Ἰνδιάνοι τῆς Ἀμερικῆς. Ὁ τοκετός εἶνε διὰ τοὺς περιέργους ἐνδιαφέρην θέαμα, εἰς τὸ ὁποῖον ἔθνη, ἅτινα δὲν ἔχουσι κάμμίαν ἰδέαν τῆς αἰδοῦς καὶ τῆς κοσμιότητος δὲν λείπουσιν ἀπὸ τὸ νὰ λαμβάνωσι μέρος. Εἰς τὴν Καμτσάτκην τρέχουσιν ὅλοι οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου, νέοι καὶ γέροντες, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἕταν γυνὴ τις γεννᾷ, καὶ διὰ τοὺς Μάγους τῆς Γουϊνέας εἶνε τοῦτο τόσον μεγάλη διασκέδασις, ὥστε εἰς τὰς τελευταίας ἡμέρας τῆς ἐγκυμοσύνης γερμίζουσι τὰ δωμάτια τῆς γυναικός, ὅπου ἄνθρωποι πάσης ἡλικίας σπεύδουσιν ἐκεῖ, διὰ νὰ λάβωσι τὴν καλητέραν θέσιν.—Καθὼς εἶνε γνωστὸν εἰς τὴν γέννησιν τῶν ἡγεμόνων παρευρίσκονται μάρτυρες, διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν, ὅτι τὸ γεννηθὲν εἶνε γνήσιον. Ηι-

θανῶς ὑπάρχει ὁ αὐτὸς λόγος, ὅστις ἔδωκεν ἀφορμὴν καὶ εἰς τὴν συνήθειαν τούτων τῶν θαρβάρων λαῶν. Ματαίως ζητοῦμεν ἐπικουρήματα κατὰ τῶν πλείστων ἀλγηδόνων καὶ ὁ ἄνθρωπος δὲν δύναται ποτε νὰ πεισθῇ περὶ τῆς λυπηρᾶς ταύτης ἀληθείας. Πρὸς ἐλάφρωσιν τῶν ἀλγηδόνων καταφεύγει εἰς ἀλλοκότους λόγους, ἰδίως δὲ εἰς τὴν δεισιδαιμονίαν. Ὅταν αἱ γυναῖκες εὐρίσκονται εἰς τὴν στιγμὴν τοῦ τοκετοῦ, διατὶ δὲν πρέπει νὰ σκέπτονται περὶ τῶν παραδοξοτέρων βοθημάτων, διὰ νὰ ἐλευθερωθῶσιν ἀπὸ τὰς ἀλγηδόνας, καὶ τίς δὲν συγχωρεῖ εἰς αὐτάς, ὅταν ἦναι εἰς ταύτην τὴν θέσιν, καὶ αὐτὰ τὰ μάλιστα ἀλλόκοτα καὶ ἀπρεπῆ; Ἐὰν Ἰνδιάνη τις Ἀλγογγιλλενάπη ἐν τῇ Βορείῳ Ἀμερικῇ καταληφθῇ ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ, γνωστοποιεῖται τοῦτο εἰς τοὺς νέους, οἵτινες συβρέουσι, διὰ νὰ ἐκβάλωσι μέγας κραυγὰς πρὸ τῆς θύρας τῆς ὠδινούσης, ἐνῶ αὕτη διόλου δὲν σκέπτεται περὶ τούτου. Ὁ ἐξ αὐτῶν προερχόμενος τρόμος εὐκολύνει τὴν γέννησιν. Εἰς τὴν Περσίαν παρακαλοῦσι τοὺς διδασκάλους νὰ σχολάσωσι τοὺς μαθητάς των, καὶ ἀφίνουσιν νὰ φύγωσι τὰ πτηνὰ, τὰ ὅποια ἔχουσι κατάκλειστα εἰς τὰ κλωβία. Ὅταν παρὰ τοῖς Μαύροις εἰς τὸ Μαρόκον γυνὴ τις αἰσθανθῇ τὰς πρώτας ὠδῖνας, λαμβάνουσιν ἀπὸ τὴν σχολὴν τέσσαρας μικροὺς παῖδας, οἱ ὅποιοι δένουσιν εἰς τὰς τέσσαρας γωνίας ρινομάκτρον τέσσαρα ὠὰ, μὲ τὰ ὅποια διέρχονται τὰς ὁδοὺς καὶ ἀναπέμπουσιν εὐχὰς, ἐνῶ οἱ παροδῖται ρίπτουσι φιάλας ἢ στάμνας ἐπὶ τοῦ ρινομάκτρον, τὸ ὅποσον οἱ παῖδες κρατοῦσι τεντωμένον. Οἱ Πογάι κάμνουσι πρὸ τῆς θύρας τῆς ὠδινούσης γυναικὸς μέγαν θόρυβον, διὰ νὰ ἐκδιώξωσιν, ὡς λέγουσι, τὸν διάβολον, ὅστις δύναται νὰ ἐξασκήσῃ μεγάλην ἐπιβροχὴν ἐπὶ τῆς ψυχῆς τοῦ παιδίου.

Ὅλα τὰ ἔθνη συνηθίζουσι τελετάς τινὰς θρησκευτικὰς εἰς τὴν γέννησιν τῶν τέκνων, ἀλλ' ἐσύγχισαν εὐθὺς δεισιδαιμονικὰ ἔθιμα μὲ τὰ καθήκοντα τῆς ἠθικῆς καὶ ἀντὶ νὰ ἐσχύσῃ τὸ δίκαιον καὶ ἐπιεικὲς, προσκαλοῦσιν οἱ Μαῦροι τὸν

Ἐγγάγκαν, ὁ ὁποῖος ἐπιβάλλει εἰς τὸ νεογνὸν περίεργα καθήκοντα, ἅτινα πρέπει νὰ φυλάττη διὰ παντός τοῦ βίου. Ἡ μήτηρ δὲν λείπει ἀπὸ τὸ ν' ἀνακαλῆ εἰς τὴν μνήμην τοῦ παιδὸς ταῦτα τὰ καθήκοντα, ἅμα τοῦτο γείνη ἱκανὸν νὰ καταλαμβάνῃ αὐτήν. Ὁ ἱερεὺς λέγει συνήθως «πρέπει νὰ μὴ τρώγῃς τοῦτο τὸ κρέας», «πρέπει νὰ ἀπέχῃς ἀπὸ τούτους τοὺς καρπούς καὶ ταῦτα τὰ χόρτα». «Δὲν πρέπει μὲ τοῦτο τὸ σκάφος νὰ πλέης ἐπὶ τοῦ ὕδατος». «Πρέπει νὰ περνᾷς τοὺς ποταμοὺς, τοὺς ὁποῖους ἀπαντᾷς καθ' ὁδὸν κολουμβῶν, ἢ ἀπὸ ἓνα τινὰ πόρον», «πρέπει νὰ κείρῃς τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ γένειον». «Τούτους ἢ ἐκείνους τοὺς καρπούς πρέπει νὰ τρώγῃς καὶ ποτὲ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἄλλων κτλ.—Παρὰ πλείστοις ἔθνεσι τῆς ἀρχαιότητος ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια τοῦ νὰ σηκίνηται ἢ λεχῶ ἀπὸ τὸ στρῶμα καὶ νὰ πλαγιαζῇ ἀντ' αὐτῆς ὁ ἀνὴρ: συνήθεια, ἣτις ἀπαντᾶται ἀκόμη μέχρι τῆς σήμερον εἰς πολλὰ ἔθνη τῆς Ἀσίας καὶ εἶνε γενικὴ εἰς τοὺς Ἰνδιάνους τῆς βορείου Ἀμερικῆς.—Ταῦτα καθὼς καὶ ἄλλα διάφορα ἔθνη, ἰδίως οἱ Τουλάτσι καὶ Μαλαϊλάμαι τῆς ἐμπροσθίου Ἰνδικῆς, δὲν δίδουσιν εἰς τὰ πατρία τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ τὸ τῆς μητρὸς, πιθανῶς, διὰ ν' ἀποφύγωσι τὴν περὶ τοῦ ἀληθοῦς πατρὸς ἀβεβαιότητα, καθὼς καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὰ νόθα τέκνα λαμβάνουσι τὸ ὄνομα τῆς μητρὸς. Ἐὰν ὁ πολιτισμὸς ἦνε μᾶλλον ἀνεπτυγμένος, ἀντικαθιστῶσιν ἢ διαδοχῇ, αἱ ἐν τῷ γάμῳ διατυπώσεις καὶ ἡ θέσις τῶν γυναικῶν ταύτην τὴν συνήθειαν, ἣτις ἄλλως ἀνήκει εἰς τὴν πρώτην περίοδον τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας.—Οἱ ἀρχηγοὶ τῶν Ἰνδιάνων τῆς βορείου Ἀμερικῆς δίδουσιν εἰς ἑαυτοὺς ὀνόματα: λευκόφθαλμος, σιτοκαλάμη καὶ ἄλλα τοιαῦτα, καὶ παρὰ τοῖς Μαύροις τῆς Γουϊνέας εἶνε συνήθεια νὰ λαμβάνωσι τὰ ὀνόματα τῶν ἡμερῶν τῆς ἐβδομάδος, εἰς δὲ τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν ὀνόματα ζῶων, φυτῶν, ποταμῶν καὶ τὰ παρόμοια, τὸ ὅποσον εἶνε εἰς χρῆσιν καὶ παρὰ ταῖς Σαμοιέδαις. Οἱ Ὀστιάκοι καὶ Τελοῦ-

γοι διακρίνονται, καθὼς συνειθίζεται καὶ παρὰ τοῖς Εὐρωπαϊκοῖς ἔθνεσι, διὰ φυσικῶν ἐλαττωμάτων ἢ διὰ τινος παρὰδόξου ιδιότητος, ἤγουν χωλός, κωφός, πυρρῶθριξ, λευκόθριξ κτλ. Εἰς τὸν τοκετὸν Ἰακούτιδος ὁ πρῶτος, ὅστις ἤθελεν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἰούρτην δίδει εἰς τὸ νεογνὸν τὸ τυχὸν ὄνομα.—Εἰς τὴν Ἀγγλίαν μεταβάλλονται διαδοχικῶς τὰ ὀνόματα· ἀλλ' οὐδαμοῦ ἡ μεταβολὴ αὕτη λαμβάνει τόσον συχνὰ χώραν, ὅσον εἰς τὴν Σινικήν. Τὰ παιδιά φέρουσι κατ' ἀρχὰς τὸ ὄνομα τῆς οικογενείας· τέσσαρας ἑβδομάδας μετὰ τὴν γέννησιν δίδουσι εἰς αὐτὰ ἐν δεύτερον ὄνομα τοῦ γάλακτος καλούμενον, τὸ ὁποῖον συνήθως λαμβάνουσι ἀπὸ ἀνθη ἢ ζῶα. Ὅταν ἀρχίσωσι νὰ φοιτῶσι εἰς τὸ σχολεῖον, μεταξὺ τῶν συσχολαστῶν τῶν δίδεται εἰς αὐτὰ τρίτον ὄνομα· τέταρτον εἰς τὴν ἀνδρικήν ἡλικίαν, καὶ ὅταν τέλος λάβῃ θέσιν πολιτικὴν, τὸ πέμπτον ὄνομα, τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ ἦνε ἀνάλογον μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ καὶ κατὰ τοὺς κανόνας τῆς ἐθιμοταξίας νὰ μεταχειρίζηται πάντοτε.

Οἱ Ἑσκιμοὶ εἰς τὴν Γροινλανδίαν δίδουσι εἰς τὰ τέκνα τῶν τὸ ὄνομα ἀποθανόντος συγγενοῦς τῶν προσέχουσιν ὅμως πολὺ νὰ μὴ ἐκλέξωσιν εἰς ταύτην τὴν περίστασιν ὄνομα συγγενοῦς, ὅστις ἀπέθανεν ἀπὸ δυστύχημά τι, διὰ νὰ μὴ ἀνανεοῦνται ἡ λύπη. Παρὰ τοῖς Πολυνησιώταις ἐπικρατεῖ ἡ συνήθεια οἱ φίλοι νὰ συναλλάσσωσι πρὸς ἀλλήλους τὰ ὀνόματά τῶν.

Ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ εἰς ὅλα, ὅσα συμβαίνουσι ἐπὶ τῆς γῆς, ὑπερφυσικόν τι καὶ ἀναμιγνύει μὲ τὰ ἀπλοῦστα γεγονότα τὰ πρᾶδοξότατα πράγματα. Ἐν π. χ. παρὰ τοῖς Ὀπτεντότοις γυνὴ τις γεννήσῃ νεκρὸν παιδίον, ὅλοι οἱ κάτοικοι ἐκπλήττονται τόσον, ὥστε μεταφέρουσι τὰς κάτοικίας τῶν εἰς ἄλλο μέρος. Εἰς τὴν γέννησιν διδύμων ἀρρένων ἢ ἀγαλλίας εἶνε ἀνέκφρατος· ἀν δὲ τὰ δίδυμα ἦνε θήλεα, φονεύεται τὸ ἄσχημον. Ἡ αὕτη τύχη περιμένει τὸ θῆλυ καὶ ὅταν τὸ ἕτερον τῶν διδύμων ἦνε

ἀρρέν. Παρὰ τοῖς Ἀίνοις φονεύεται πάντοτε τὸ ἕτερον τῶν διδύμων. Παρὰ δὲ τοῖς Φουέρις θεωρεῖται ἡ γυνὴ ἢ τεκοῦσα δίδυμα ὡς μοιχαλὶς· διότι δὲν δύναται νὰ φαντασθῶσιν, ὅτι εἰς ἀνὴρ δύναται νὰ γεννήσῃ διὰ μιᾶς δύο τέκνα, ἐνῶ παρὰ τοῖς γείτοσιν αὐτῶν Ἰβούσις ἢ γέννησις διδύμων θεωρεῖται ὡς προάγγελος καλοῦ καὶ διὰ τοῦτο τελοῦνται εἰς αὐτὴν σημαντικαὶ πανηγύρεις.

Ἡ πατρικὴ ἐξουσία στηρίζεται ἐπὶ τῆς πείρας καὶ τῆς δυνάμεως. Κατ' αὐτὴν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας θεωρεῖ ὁ πατὴρ τὸ ὄν, τὸ ὁποῖον ὀφείλει εἰς αὐτὸν τὴν ὑπαρξιν, ὡς ἰδιοκτησίαν τοῦ καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δὲν γνωρίζει ὄρια. Ἐκ πολλῶν χωρίων τῆς πεντατεύχου γίνεται καταφανές, ὅτι ὁ πατὴρ ἀνέκαθεν εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ φονεῖ τὰ τέκνα τοῦ καὶ ὁ Μωϋσῆς συνεχῶς εἰς αὐτὸν νὰ πωλήσῃ τὴν θυγατέρα τοῦ ὡς δούλην ἢ ὡς παλλακὴν εἰς τινα ἀνήκοντα εἰς τὴν αὐτὴν μὲ αὐτὸν φυλὴν, ὄχι ὁμοῦ καὶ εἰς ξένον. Ἐν γένει οἱ νομοθέται τῆς ἄρχαίότητος κατέστησαν τὴν πατρικὴν ταύτην ἐξουσίαν σχεδὸν ἀπόλυτον, ἐπειδὴ ἐπίστευον, ὅτι ἡ εὐτυχία τῶν ἐθνῶν καὶ πολιτειῶν ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς δουλείας τῶν τέκνων. Ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἐζήτησαν ὡς πρὸς τοῦτο πολιτικὰ συμφέροντα, ἐβλεπον εἰς ταύτην τὴν διάταξιν εἶδος τι δικαιοσύνης καὶ ἐλεύρου ὡς συμφορώτερον, τὸ ν' ἀφήσωσι τοὺς υἱοὺς εἰς τὴν αὐθαιρεσίαν τῶν πατέρων παρὰ νὰ παραχωρήσωσι εἰς αὐτοὺς ἀνεξαρτησίαν, τὴν ὁποίαν ἠδύναντο νὰ καταχρησθῶσιν. Κατὰ τινα νόμον τῶν Πάρθων καὶ Ἀρμενίων ἠδύνατο ὁ πατὴρ νὰ θανατώσῃ τὸν υἱόν, τὴν θυγατέρα καὶ αὐτὸν τὸν ἀδελφόν τοῦ ἐν τῇ ἀνδρική ἡλικίᾳ. Παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Πέρσαις καὶ Ἑλλήσιν ἦτο ἡ πατρικὴ ἐξουσία ἀπόλυτος, καθὼς ἢ τοῦ δεσπότου ἐπὶ τοῦ δούλου, τὸ ὁποῖον ἐσυνήθιζετο καὶ παρὰ τοῖς Κελτοῖς καὶ Γερμανοῖς. Μεταξὺ τῶν καθ' ἡμᾶς ἐθνῶν εὐρίσκεται αὕτη ἡ συνήθεια παρ' ἅπασιν τοῖς ἔθνεσι τῆς Ἀφρικῆς, παρὰ τοῖς Μογγόλοις καὶ εἰς τὸ

πλειότερον μέρος τῶν Τούρκων, ἕως καὶ πρὸς αὐτοῖς τοῖς Σίναις.

Κατηγοροῦσι τὰ φωτισμένα ἔθνη συχνάκις διὰ τὸν τρόπον, μὲ τὸν ὅποιον τρέφουσι τὰ τέκνα των. Ἐκφράζονται μὲ ἀγανάκτησιν κατὰ τῆς χρήσεως τῶν σπυργάνων, δι' ὧν δετμεύουσι τὸν ἄνθρωπον εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τῆς γεννήσεως. Ἄλλ' ἂν τις σκεφθῆ τίνα ἀνάπτυξιν ἔλαβον αἱ κοινωνικαὶ διατάξεις, αἱ κατηγορίαι ἐκεῖναι ἐξοχρυνίζονται, πᾶσι δὲ καὶ πᾶς περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου θυμιατμός. Ἡ κατοικία τῶν γονέων πρὸς πλείτους ἔστιν εἶνε πολὺ στενόχωρος. Πρέπει νὰ περιορίσωσι τὰ τέκνα των εἰς ὅσον τὸ δυνατόν μικρότερον τόπον, καὶ ἐπειδὴ πρέπει ν' ἀφήσωσιν αὐτὰ μόνα, διὰ νὰ δυνηθῶσι νὰ ὑπάγωσιν εἰς τὸ ἔργον των, διὰ τοῦτο σπυργανόνουσιν αὐτὰ, ὅπως μὴ ὑποστῶσι βλάβην τινά. Αὕτη εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ λίκνου καὶ τῶν σπυργάνων, τῶν ὁποίων τὴν χρῆσιν ὑπεγόρευεν ἡ ἀνάγκη, καὶ τὰ ὁποῖα ἔπειτα ἐμιμήθησαν καὶ οἱ εὐποροὶ καὶ πλοῦσοι. Οἱ ἄγριοι μεταχειρίζονται ὁμως τὰ τέκνα των μὲ πολλὴν ἀπλότητα. Ταῦτα ἐξ αὐτῆς τῆς γεννήσεως πρέπει ν' ἀσκῶνται τακτικῶς εἰς τὸ νὰ ἔρπωσιν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

(Ἔπεται συνέχεια.)

ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ.

Δ.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΣ

Ἡ

ΠΕΡΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ.

Κ. Ἦλθομεν ἐδῶ σήμερον, ὦ Θεόπομπε, ἵνα τι ἀγαθὸν ἀκούσωμεν παρὰ τοῦ σοφοῦ ἡμῶν φίλου ἐκ τῆς Ἱστορίας τῆς φίλης ἡμῶν πατρίδος, τῆς ἡμερτῆς τῶν ἀρχαίων Λέσβου, οὐδὲ πᾶν δικαίως ὡς τινὰς ἀγροικίαν καὶ ἰταμότητα ὀφλισκάνοντας δύνασαι νὰ θεωρήσης ἡμᾶς, καθόσον οὐδ' ἀπροσκλητοὶ ἐνταῦθα πάρεσμεν, ἀλλ' εἴλκεν ἡμᾶς ὁ ὑμέτερος λόγος καὶ ἡ ὑμέτερα ὑπόσχεσις. Ἡ λησμονεῖς τὴν προχθεσινὴν ἡμῶν ἐκδρομὴν πρὸς τὸ πελώριον ἐκεῖνο ὑδραγωγεῖον τὸ κατὰ τὸ χωρίον Μόριαν κείμενον, ὅπερ ἡ μὲν κοινὴ γνώμη ἀισοδίδει εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐποχὴν, σὺ δὲ ὑπέσχεσο τότε καὶ περὶ αὐτοῦ ἐν εὐθέτῳ καιρῷ ἱκανά νὰ μᾶς εἴπης, καὶ περὶ τῆς ἐν γένει Ἱστορίας τῆς νήσου οὐκ ὀλίγα. Ὁ δὲ Δημόφιλος οὐτως καὶ τὸν υἱὸν διανοεῖτο νὰ παραλάβῃ μεθ' ἐκυτοῦ, ἵνα τι καὶ ἐκεῖνος ἀκούσῃ περὶ πατρίδος, καθότι τσαῦτα ἔτη διδασκόμενος ἐν τε τῷ ἡμετέρῳ Ἑλλ. σχολείῳ καὶ Γυμνασίῳ, περὶ μὲν Μυτιλήνης ἰδίᾳ καὶ Μυτιληναίων οὐδὲ λέξιν ποτὲ ἢ παρὰ τῶν διδασκάλων αὐτοῦ ἤκουσεν, ἢ ἐν τοῖς βιβλίοις ἀνέγνω, πολλὰ δὲ καὶ ἄμετρα περὶ Ἀθηναίων τε καὶ Σπαρτιατῶν, περὶ Ῥώμης καὶ Ῥωμαίων, περὶ Καρόλου καὶ Ἀράβων, ἃς μὴ εἴπωμεν περὶ Τύρου καὶ Σιδῶνος ἢ καὶ Αἰγυπτιακοῦ τινος ὀβελίσκου, ἢ δὲν ἔχει οὕτω

τὸ πρᾶγμα, ὦ Δημόφιλε;—Δημ. Οὐτι μὲν κατὰ ταῦτα, ἀλλ' ὅμως λησμονεῖς τὸ δεινότερον πάντων, ὅτι ἐξ ὅλου τούτου τοῦ ἱστορικοῦ πατάγου ἐλάχιστα ἐνθυμεῖται ὁ νεανίσκος, εὐθύς ὡς ὀλίγος παρέλθη χρόνος· τὸ δὲ λυπηρότερον, ὅτι οὐδόλως βλέπω νὰ διαπλάττηται τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐκ τῆς ἀμέτρου ταύτης πολυγνώσιας, ἀλλὰ κενὴ μὲν ἰδεῶν διατελεῖ πάντοτε ἡ διάνοια αὐτοῦ, κενὴ δὲ αἰσθημάτων ἡ καρδιά.—Θ. Καὶ τίνα ἡλικίαν ἔχει ἤδη ὁ παῖς, ὦ Δημόφιλε, τίνος δ' ἐκ τῶν ἡμετέρων σχολείων εἶναι μαθητής;—Δ. Ἡλικίας μὲν εἶναι ὡσεὶ ἐκκαίδεκα ἐτῶν, φοιτᾷ δὲ εἰς τὴν β' τοῦ καθ' ἡμᾶς Γυμνασίου τάξιν.—Θ. Ἀληθῶς ἀπορίας μὲν ἄξιά εἰσι ὅσα μοι λέγετε περὶ τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐγὼ ὑπώπτεισα πολλάκις, ὅτι ὡς πολλα τῶν μαθημάτων, οὕτω πιθανῶς καὶ τὸ τῆς Ἱστορίας ὅχι καλῶς θὰ διδάσκηται οὐ μόνον ἐν τοῖς ἡμετέροις σχολείοις, ἀλλὰ καθ' ἅπαν τὸ ἐλληνικόν. Τὸ ἔθνος ἡμῶν ὑστερεῖ λίαν τῶν σοφῶν τῆς Εὐρώπης ἐθνῶν, ὡς εἰς πολλὰ ἄλλα, οὕτω καὶ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ, ἣτις ἐκεῖ μὲν θεμελιούται ἐπὶ ἀσφαλῶν καὶ ἠκριβωμένων παιδαγωγικῶν βάσεων, ἐδῶ δὲ παρ' ἡμῖν ρυθμίζεται κατὰ τὸ δοκοῦν πρῶτον μὲν τῶν ἐν τῇ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι διευθυνόντων τὰ τῆς παιδείας, εἶτα δὲ ἐν ἄλλοις τόποις κατὰ τὸ δοκοῦν ἐκάστῳ. Αὐτὸ δηλαδὴ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα τοῦ ἐν Ἑλλάδι ὑπουργείου τῆς Παιδείας μάλιστα ἐπὶ τῆς κατωτέρας ἐκπαιδεύσεως πᾶν πεπαλαιωμένον καὶ ἐωλον, καὶ ὀλιγίστας παιδαγωγικὰς ἀρχὰς ἀκολουθοῦν, ὡς ἐγὼ νομίζω, ρίπτεται πολλάκις ἔρμαιον εἰς ἀδεξίους χεῖρας καὶ κεφαλὰς καὶ μείζονα παρέχει τὴν βλάβην ἢ τὴν ὠφέλειαν. Καὶ λέγων ταῦτα αἰτῶ συγγνώμην παρ' ὑμῶν, διδασκάλων ἀμφοτέρων, εἴτι κατὰ τῆς ὑμετέρας συντεχνίας ἐλάλησα.—Δ. Οὐδόλως, ἀλλὰ καὶ χάριν θὰ σοὶ ὀφείλωμεν οὐκ ὀλίγην, ἂν ἐνίστε διαφωτίξης ἡμᾶς ἐπὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας οἰουδῆποτε μαθήματος, ἐξ οὐπερ ὁ μὲν Καλλιμάχος οὕτως ἡτελεσφορότερον δύναται νὰ ἐκτελῇ τὸ ἔργον αὐτοῦ, ἐγὼ δὲ

εἰ καὶ πρὸ πολλοῦ ἀπεξεδυσάμην τὸ διδασκαλικὸν τριβώνιον, ἀλλαμὴν ὑποθήκην τινὰ ὅχι ἐπιπλαβῆ θὰ ἠδυνάμην νὰ παρέχω εἰς τὸν τυχόντα ἐκ τῶν φίλων μοι διδασκάλων ἐπὶ διδασκατικῷ τινος ζητήματος, ἢ τί λέγεις σύ, ὦ Καλλιμάχε;—Κ. Ἐγὼ καὶ προβαίνω συνωδὰ πᾶσι τούτοις εἰς τὸ νὰ παρακαλέσω τὸν κλεινὸν ἡμῶν φίλον, ὅπως ἀφήσαντες κατὰ μέρος τὸ δευτερεῦον περὶ πατρίδος ζήτημα, συνδιαλεχθῶμεν περὶ τοῦ τρόπου τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας ἐν τοῖς σχολείοις. Οὐδὲ δύναται ὁ σοφὸς ἡμῶν φίλος νὰ ἀρνηθῆ ἡμῖν εἴτι αἱ πολλαὶ καὶ ἐμβριθεῖς αὐτοῦ μελέται ἐπὶ τοῦ ζητήματος δύνανται προχείρως νὰ παρόσχωσιν.—Θ. Ξενίζων ὑμᾶς ὑπὸ τὸ ἐμὸν μέλαθρον οὐδὲ ἐπιτρέπεται νὰ ἀντιστῶ εἰς τὴν ὑμετέραν ἐπιθυμίαν, ἔστωσαν δὲ ἡμῖν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου τσαῦτα, ὅσα ἡ ῥύμη τοῦ λόγου ἐκ τῆς ἐμῆς μνήμης νὰ ἀντλήσῃ δύναται.

Τῆς μὲν Πολιτικῆς Γεωγραφίας κυριώτερος σκοπὸς εἶναι ἡ γνῶσις τοῦ ἀνθρώπου ἐν τόπῳ, ἢ δὲ Παγκόσμιος Ἱστορία ἀντικείμενον ἔχει τὸν ἀνθρώπον ἐν χρόνῳ. Ἄλλ' ἡ Ἱστορία δὲν εἶναι ἄσκοπος συσσωρευσις τυχαίων καὶ ἐπλῶς μόνον διαδεχομένων ἀλλήλας πράξεων καὶ συμβαμάτων, ἀλλ' εἶναι τις ὑπὸ πνεύματος καὶ ζωῆς διαπνεομένη ἀποκάλυψις τῶν αἰωνίων καὶ ἀναλλοιώτων νόμων, καθ' οὓς ἡ θεία πρόνοια διευθύνει τὸ ἀνθρώπινον γένος. Δὲν εἶναι νεκρὸν τι, ἀπαξ διὰ παντός τετελεσμένον πρᾶγμα, ἀλλ' εἶναι ζωὴ πνευματικὴ ἐν ἐνδελεχεῖ κινήσει νοουμένη· καθότι παρουσιάζουσα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν ἡμῶν τὰ γεγονότα ἐκάστης ἐποχῆς καὶ τὰ ἠθικὰ ἐλατήρια τούτων, μᾶς κάμνει νὰ βλέπωμεν ὡς ἐντὸς καθρέπτου ἡμᾶς αὐτοῦς, τὸν ἡμέτερον βίον, τὰς ἡμετέρας ὁρμὰς, θελήσεις καὶ πράξεις, καθ' ἃ ἡ ζωὴ ἡμῶν φαίνεται καθαρῶς οὐδὲν ἄλλο οὔσα ἢ ἀπλῆ συνέχεια καὶ ἐπανάληψις τῆς παρωχημένης ἐκείνης ζωῆς. Ἡ Ἱστορία εἶναι λαμπρὰς, ἣτις πᾶσαν σχέσιν τοῦ πολιτικοῦ, κοινωνικοῦ καὶ ἠθικοῦ ἡμῶν βίου διαφωτίζει, εἶναι ἡ κλεῖς τοῦ παρελθόν-

τος, παρόντος καὶ μέλλοντος, εἶναι ῥητορικωτάτη διδάσκαλος, ἥτις μετὰ μεγάλης φωνῆς κηρύττει εἰς ὅλον τὸν κόσμον. « Ἡ δικαιοσύνη καὶ φρόνησις ἀνυψοῖ λαόν τινα, τὰ δὲ ἁμαρτήματα εἶνε ὁ ὄλεθρος τῶν ἀνθρώπων. » Ἡ Παγκόσμιος Ἱστορία εἶναι ἀδελφὴ τῆς θρησκείας, εἶναι δάκτυλος Θεοῦ, ὅστις δεικνύει εἰς τὴν ἀνθρωπότητα τὸ μόνον ἀναγκαῖον, εἶναι ἡ συνείδησις τῆς ἀνθρωπότητος, εἶναι ὡς λέγει ὁ ποιητὴς « ἡ παγκόσμιος κρίσις. »

Ἡ διδασκαλία ἄρα τῆς Ἱστορίας καὶ ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ καὶ ἐν αὐτῷ τῷ Γυμνασίῳ ὀφείλει νὰ ἔχη ὡς κύριον σκοπὸν τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου, τὴν ἐκ τοῦ πνευματικοῦ βίου τῶν λαῶν προκαλουμένην, ὥστε οὐδόλως πρέπει νὰ ἐπαναπαύηται εἰς τὴν ἀπλὴν μετάδοσιν τῶν ἐξωτερικῶν μόνον πράξεων, ἀλλ' ἐξετάζουσα τὰς αἰτίας καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῶν πράξεων, νὰ συντελῇ εἰς τὴν ἠθικὴν τοῦ παιδὸς μόρφωσιν, φωτίζουσα πρῶτον τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, ἐξευγενίζουσα δεύτερον τὸ αἶσθημα, καὶ τρίτον ἰσχυροποιῶσα τὴν θέλησίν του. Καὶ πρῶτον μὲν ὀφείλει νὰ διαφωτίξῃ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ, οὐδόλως μὲν παραμορφοῦσα τὴν ἀλήθειαν, ὑποδεικνύουσα δὲ τὰ κεκρυμμένα πολλάκις ἐλατήρια τῶν πράξεων, καὶ ἐξετάζουσα ἀκριβῶς τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν, θέτουσα τὰ πάντα καθαρὰ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ μαθητοῦ, καὶ ζωηρῶς διαγράφουσα ἐνώπιον αὐτοῦ τὸν δρόμον τῆς ἀρετῆς καὶ τὸν τῆς κακίας. Ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ τὸ πνεῦμα θὰ ὀμιλῇ πρὸς τὸ πνεῦμα, αἱ ἰδέαι θὰ γεννῶσιν ἰδέας, μεγάλαι καὶ ἀγαθαὶ σκέψεις μεγάλων καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν θὰ παρακινῶσιν εἰς παρομοίας μελέτας. Ὄφείλει δεύτερον νὰ ἐξευγενίξῃ τὸ αἶσθημα· τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον καὶ τὸ ἠθικὸν κάλλος ἀνάγκη οἱ παῖδες νὰ μάθωσι πρωίμως νὰ ἀγαπῶσιν ἀπὸ καρδίας, τὸ δὲ φαῦλον ἱκανῶς νὰ μισῶσι· τὸ αἶσθημα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ δικαίου, ὁ ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τοῦ ὑψηλοῦ καὶ μεγάλου ὀφείλουσι διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας νὰ διεγείρωνται

καὶ ἡ πίστις εἰς τὴν πρόοδον καὶ ἐπὶ τέλος νίκην τῆς ἀληθείας νὰ ἰσχυροποιῆται· ἀλλὰ τὸ αἶσθημα ὅλων τῶν αἰσθημάτων εἶναι ἡ ἀγάπη, ἡ ἀγάπη πρὸς τὸν Θεόν, πρὸς τὴν ἀλήθειαν, πρὸς τὴν πατρίδα· τὴν ἀγάπην λοιπὸν ταύτην πολλαχῶς καὶ ἐξαιρέτως ὀφείλει νὰ ἀναπτύσῃ ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ παιδὸς ὁ διδάσκαλος. Ἡ διδασκαλία τῆς Ἱστορίας τρίτον ὀφείλει τὴν θέλησιν νὰ ἰσχυροποιῇ. Τὰ αἰσθήματα ὀφείλουσιν ὄχι μόνον ὡς διεγέρσεις τῆς ψυχῆς νὰ παραμένωσιν, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀφορμαὶ πρὸς τὴν πρᾶξιν νὰ καθίστανται. Ἐκ τῶν παραδειγμάτων εὐγενοῦς αὐταπαρνήσεως, ἐνδοτικῆς πίστεως, ἀδιασείστου ἀγάπης πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἀπλῆς χρηστότητος καὶ χριστιανικοῦ θάρρους ὁ νεανίσκος ἡμῶν ὀφείλει τοσοῦτον νὰ θερμαίνηται, ὥστε νὰ ὀργᾷ ἀμέσως πρὸς ἀπομίμησιν. Τὸ βλέμμα τοῦ νεαροῦ ἡμῶν ἀκροατοῦ πρέπει ἐν ἀγία ἀγνακτῆσει νὰ σπινθηροβόλῃ, καὶ ἡ πυγμὴ αὐτοῦ νὰ σφαιροῦται, ὄχι μόνον ὅταν ἐν τῇ Ἱστορίᾳ βλέπῃ τὴν ἀλήθειαν διαψευδομένην, καὶ τὴν ἀγνότητα καταδιωκομένην, τὴν ἀρετὴν παραγνωριζομένην καὶ τὴν ἐλευθερίαν ὑποδουλουμένην, ἀλλὰ καὶ ὅταν ταῦτα ἐμπράκτως συμβαίνωσι περὶ αὐτὸν εἴτε ἐν τῇ σχολῇ μεταξὺ τῶν συμμαθητῶν του, εἴτε ἔξω αὐτῆς μεταξὺ τῶν οἰκείων καὶ φίλων. Ἡ Ἱστορία ὀφείλει νὰ κρατύνῃ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ. Ὁ ἀνθρωπος οὐδόλως ὀφείλει νὰ ἦναι τετριμμένον νόμισμα, ἀλλ' ὀφείλει νὰ ἔχη τὸν ὀρισμένον τύπον, ὁ τύπος δὲ οὗτος εἶναι ὁ χαρακτήρ του, αἱ προσωπικαὶ αὐτοῦ προαιρέσεις. Εἶναι τὸ κάλλιστον κατόρθωμα τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας τὸ νὰ κάμνῃ τὸν μαθητὴν νὰ ἀνακληματοῦται, μετ' ἐνθουσιασμοῦ καὶ νὰ περιελίσσεται πρὸς τοὺς λαμπροὺς καὶ μεγάλους χαρακτήρας τῆς ἀνθρωπότητος, τοὺς ἰσχυρῶς ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἀποτετυπωμένους. Εἶναι τὸ ὑψιστον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ ταύτῃ τὸ νὰ ἀφίνη ὁ μαθητὴς τὴν δύναμιν ἐξεχουσῶν φύσεων, αἵτινες δι' ἰσχυρᾶς χειρὸς ἔχουσιν ὀρίσσει τὸν τύπον ὀλοκλήρου ἐποχῆς, νὰ ἐπικλύξῃ ἑαυτόν. Τὸ

θάρρος γενναῖ θάρρος λέγει ὁ Πλάτων. Ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μάλιστα ἐποχῇ, καθ' ἣν ὁ παγετώδης ὕλισμός καὶ ἡ γιγάντιος φιλαυτία ἀπειλεῖ νὰ διαβρῆξῃ πάντα ἠθικὸν δεσμὸν τῆς κοινωνίας, ἔχομεν ἀνάγκην ἰσχυρῶν χαρακτήρων, καὶ εἰς ἡμᾶς σήμερον πολὺ περισσότερον ἀρμόζει ὅ, τι πρὸ ἐβδομήκοντα ἐτῶν ἔγραφεν ὁ σιδηροῦς ἀνὴρ, ὁ Frid. von Stein ἐν τῇ ἐξορίᾳ αὐτοῦ. «Ἐν τῇ ἐποχῇ, ἐν ἣ ζῶμεν, οἱ νέοι ὅλοι εἶναι κεκλημένοι εἰς μεγάλας δοκιμασίας καὶ θυσίας, εἰς ἰσχυρὰς θαρραλεότητας. Ὀφείλει λοιπὸν τις νὰ κρατῆν τὸν χαρακτήρα αὐτῶν διὰ μεγάλων παραδειγμάτων τῆς Ἱστορίας.»—Κ. Καὶ κατὰ τίνα ἄρα γε τρόπον κατορθοῦται ὁ τριπλοῦς οὗτος σκοπὸς ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἱστορίας;—

Θ. Ἴνα κατορθωθῇ ὁ τριπλοῦς σκοπὸς τῆς διδασκαλίας τῆς Ἱστορίας, πρέπει νὰ πληρῶνται ὅροι τινὲς οἱ ἐξῆς. Πρῶτον καὶ κυριώτατον ὑπάρχει ἀνάγκη διδασκάλου, ὅστις ἀκριβῆς ὢν γνώστης τῆς Ἱστορίας νὰ ἔχῃ πνεῦμα νεαρὸν, νὰ ᾔηται ἐνάρετος καὶ νὰ γνωρίζῃ τὸ Ἱστορικὸν μᾶθημα διὰ τὸν ἐσωτερικὸν ἄνθρωπον τελεσφόρον νὰ καθιστᾷ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο ἐπιτυγχάνεται, ὅταν μετὰ πίστεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ μεταδίδεται εἰς τὴν καρδίαν τοῦ μαθητοῦ ἡ ἐκαστοτε ἐν τῇ Ἱστορίᾳ ἐπιπολάζουσα ἠθικὴ ἰδέα. Διδάσκαλος, ὅστις διὰ τὸ μέγα κοσμοϊστορικὸν δράμα οὐδεμίαν ἔχει ἐννοιαν, διὰ τὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ διευθύνσει τῶν λαῶν οὐδὲν ὄμμα, διὰ τὸ πεπρωμένον τῆς ἀνθρωπότητος οὐδεμίαν ἰδέαν, διὰ τὸ ἠθικὸν μεγαλεῖον οὐδένα ἐνθουσιασμὸν, δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐρμηνευτὴς κειμένου καὶ ἀχροατῆς ἀποστηθισμάτων, οὐδέποτε ὁμως οὐδαμῶς ὡς διδάσκαλος Ἱστορίας. «Ἡ καρδία κάμνει τὸν διδάσκαλον» λέγει σοφὸν τι λόγιον, καὶ ὁ ἔρως ἐνταῦθα ἀξίζει πολὺν περισσότερο παρὰ ἡ πλουσιωτάτη μᾶθησις. «Ἡ Ἱστορία, λέγει ὁ Herbart εἶναι ἡ διδάσκαλος τῆς ἀνθρωπότητος· ἀνδὲν ἦναι τοιαύτη, ὑπαίτιοι τούτου εἰσὶν οἱ νεαροὶ διδάσκαλοι τῶν Ἱστορικῶν μαθημάτων».

Κ. Ἐπὶ τῇ ὑποθέσει ἤδη ὅτι ὑπάρχει τοιοῦτος διδάσκαλος, οἷον ἐθέσαμεν ἀνωτέρω ἐν τῷ ὀρισμῷ, ὁποῖός τις ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον θὰ ᾔηται ὁ τρόπος, καθ' ὃν ὀφείλει νὰ παραδίδῃ τὴν Ἱστορίαν;—Θ. Τοῦθ' ὅπερ ἐρωτᾷς εἶναι ἡ δευτέρα σπουδαία ἀπαίτησις ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῆς Ἱστορίας καὶ εἶναι ἡ ἐξῆς. Ἡ Ἱστορία δὲν πρέπει νὰ ἐρμηνεύηται ἐκ βιβλίου τινός, ἀλλὰ νὰ παραδίδῃται διηγηματικῶς. Ἀλλὰ τὸ καλῶς διηγεῖσθαι δὲν εἶναι εὐκόλον πρᾶγμα· ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν συνθηκῶν, ὧν τὸ ἄθροισμα εὐρίσκεται παρὰ τοῖς τὰ μάλα εὐφυέσιν, ὑπὸ ὠρίμου ἐμπειρίας καὶ πολλῶν πρακτικῶν δώρων κεκοσμημένοις διδασκάλοις· αἱ κυριώτεραι δὲ τῶν συνθηκῶν τούτων εἶναι αἱ ἐξῆς, εἰς ἃς ἀπάσας ὀφείλει νὰ ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν τοῦ νεαρὸς διδάσκαλος. Ἡ Ἱστορικὴ δηλαδὴ διήγησις ὀφείλει νὰ ᾔηται ἐλευθέρᾳ καὶ ρέουσα, καθαρὰ καὶ ἐξηγητικὴ, ὁμαλὴ καὶ ἀπλῆ, θερμὴ καὶ ἀληθῆς καὶ πρὸ πάντων αἰσθητοποιητικὴ.—Κ. Περὶ ὧν ἀπάντων θὰ ἔχῃς τὴν ἀγαθότητα νὰ φωτίσης ἡμᾶς ἔστω καὶ δι' ὀλίγων.

Θ. Πρῶτον ἡ ἀπαγγελία ὀφείλει νὰ ᾔηται ἐλευθέρᾳ καὶ ρέουσα. Ἐνθα ὁ διδάσκαλος ἐνεκεν ἐλλείψεως ἱστορικῶν γνώσεων ἢ τῆς καταλλήλου ἐπιτηδεϊότητος, ἢ ὅλον ἐν προσκόπτει εἰς τὴν διήγησιν, ἢ ἀναγκάζεται νὰ ὑπαναγινώσκῃ ἐκ τινος βιβλίου, ἐκεῖ ἐλλείπει τὸ νεαρὸν καὶ τέλειον τῆς παραστάσεως καὶ ἐπομένως ἡ εὐλογία τῆς διδασκαλίας. Πᾶν ὅ, τι κεῖται ἐν τῷ βιβλίῳ εἶναι λέξις, πᾶν δὲ ὅ, τι ὁ διδάσκαλος ἐλευθέρως διηγεῖται, εἶναι ζῶν, ἔχει καὶ παρέχει εἰς τοὺς ἄλλους ζῶν. Μία καλὴ διήγησις προαπαιτεῖ ἐξάπαντος ἐπιμελῆ τινε γραπτὴν προπαρασκευὴν καὶ (τοῦλάχιστον κατ' ἀρχάς) ἀκριβῆ, καθαρὰν ἀπομνημόνευσιν. Ὅστις ἐκ τῶν διδασκάλων λησμονεῖ τοῦτο, θέλει κατόπιν μὲ μεγάλην βλάβην τῶν παιδῶν πειραθῆ, ὅτι ἡ ἀπαγγελία του εἶναι ἢ μετὰ δυσκολίας βατταρίζουσα, ἢ ξηρὰ ἐξ ἀπορίας, ἢ φρασεολογικὴν πληθῶραν ἔχουσα, διότι κατὰ τὸν σοφὸν «Ἐνθα ἐλλείπουσι στοχασμοί, ἐκεῖ ἐν

καταλλήλῳ περιστάσει εἰσέρχεται μία ἢ περισσότεραι λέξεις, ἵνα πληρώσῃσι τὸ κεχρηθὸς τοῦ ρυθμοῦ». Δευτέρα ἀπαιτήσις εἶναι ἡ ἐξῆς: Διηγοῦ καθαρῶς καὶ σαφῶς. Οἱ παῖδες ὀφείλουσιν ἐκάστην λέξιν καὶ φράσιν τοῦ διδασκάλου ἀκριβῶς νὰ κατανοῶσι. Ἐὰς ἀποφεύγωνται αἱ λέξεις, αἵτινες διὰ τοὺς παῖδας οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ κενοὶ ἤχοι· ὅταν δὲ προυνσιάζωνται ἐκφράσεις, τὰς ὁποίας τὸ παιδίον δὲν ἐννοεῖ ἀμέσως (ἐπανάστασις, Φεουδαλικὴ δυναστεία, τὸ τῆς πολιτείας σύνταγμα, ἡπειρωτικὸς ἀποκλεισμός κτλ.), τότε ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ πράττῃ τὸ ἐφ' ἑαυτόν, ὅπως διὰ τοῦ συνειρμοῦ τοῦ λόγου καὶ δι' ἀπλοῦ τρόπου κάμῃ αὐτὰς ἀκριβῶς γνωστὰς εἰς τὸν παῖδα. Ἡ ἀπαιτήσις τῆς καθαρότητος ἀναφέρεται ὄχι μόνον εἰς τὴν ἀκριβῆ κατανόησιν τοῦ ἱστορήματος, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν ὄρθον τονισμὸν, τοῦθ' ὅπερ ἐξαρτᾶται πολὺ ἐκ τῆς λογικῆς καὶ φυσικῆς κατατάξεως τῆς ὕλης. Κυβιστηδὸν συμπύξεις τῶν συλλογισμῶν, ἐπιδεικτικαὶ ὀδηγητοὶ, εὐσεβιστικαὶ φλυαρίαι οὐδόλως χρησιμεύουσι διὰ τοὺς παῖδας, τῶν ὁποίων τὰ διανοήματα ὀφείλουσι διὰ τῆς Ἰστορίας νὰ καθαρῶσι καὶ φωτισθῶσι, καὶ τῶν ὀπίθων τὸ πνεῦμα διὰ πρακτικῆς Λογικῆς ὀφείλει νὰ μορφωθῇ. «Ἡ μεγίστη σαφήνεια ὑπῆρξε δι' ἐμὲ τὸ μέγιστον κάλλος» λέγει ὁ Lessing.

Πρὸς τὴν σαφήνειαν μεγάλως συγγενεῦει ἡ ἀπλότης τῆς παραστάσεως. Συνεστραμμέναι συντάξεις, συμπεπλεγμέναι καὶ δυσνόητοι φρασεολογίαι, ἐπιτετηδευμέναι ἐρμηνεῖαι μεγάλην δυσκολίαν παρεμβάλλουσιν εἰς τὴν προαγωγὴν τοῦ ἔργου. Ὁ διδάσκαλος ὀφείλει νὰ δίδῃ εἰς τὴν ἐκφράσιν αὐτοῦ περιεσταλμένον καὶ στρογγύλον τύπον, ἡ γλῶσσα αὐτοῦ νὰ ἦναι νεαρὰ μὲν καὶ πλήρης διανοημάτων, ἀλλ' ἡσυχος καὶ ἀπλῆ, νὰ μεταχειρίζεται μᾶλλον τὸν κατὰ τοὺς Γραμματικὸς εἰρῶμενον λόγον, παρὰ τὰς μεγάλας καὶ σχοινοτενεῖς περιόδους.

Ἄλλ' ἡ μεγάλη ἀπλότης τῆς ἐκφράσεως δὲν πρέπει νὰ φερῇ τὴν ἐκλείσιν ἐκείνην τοῦ λόγου, ἀφ' ἧς λείπει πᾶν ἔχνος σπου-

δαίότητος, ἀπ' ἐναντίας ὁ τύπος τοῦ ἱστορικῶς σπουδαίου πρέπει νὰ ἐπιφρίνηται ἐπὶ τῆς γλώσσης τοῦ διδασκάλου.

Μετὰ τῆς ὁμαλῆς ἀπλότητος καὶ τῆς διαφανοῦς καθαρότητος τοῦ λόγου συνδέεται πάνυ καλῶς ἡ θερμότης τῆς παραστάσεως, ἣ τις οὐδαμῶς ἄλλως ἐπιτυγχάνεται, εἰμὴ διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τοῦ πράγματος. Ἐνυπάρχει ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ διδασκάλου ἀληθῆς ἐνθουσιασμός διὰ τὸ καλὸν τῶν ἀνθρώπων, διὰ τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν· τότε ὁ ἐνθουσιασμός οὗτος ἐκδηλοῦται κυρίως διὰ τοῦ λόγου, καὶ διὰ τοῦ λόγου ἐπίσης μεταδίδεται εἰς τοὺς περὶ αὐτὸν παῖδας. Ἄλλ' ἐν τῇ ζωῇ ταύτῃ παραστᾶσει πρέπει πάντοτε νὰ διαφρίνηται ἡ ἀλήθεια· διότι διὰ μεμηχανημένης περιπαθείας, διὰ παθητικῶν φράσεων καὶ διὰ φαιδρῶν χειρονομιῶν οὐδὲν κατορθοῦται· ἀπεναντίας τὸ ἐξωτερικὸν φαινόμενον ἄνευ ἐσωτερικῆς ἀληθείας διαπράττει πάντοτε τὸ ἐναντίον ἐκείνου, ὅπερ θέλει τις νὰ κατορθώσῃ. Ἀληθῶς κατὰ τὸν σοφὸν «οὐδέποτε κάμνει τίς τινα ὀλιγώτερον πατριώτην, παρ' ὅταν παρέχῃ τὴν εἰκασίαν, ὅτι παραπολὺ ἐπιθυμεῖ νὰ καταστήσῃ αὐτὸν πατριώτην· οὐδέποτε ἀσφαλέστερον καταστρέφει τὴν εὐσεβειαν, παρ' ὅταν προσπαθεῖ διὰ τοῦ λόγου αὐτοῦ νὰ φαίνεται ἐνώπιον τῶν ἄλλων λίαν εὐσεβής». Ἡ πείρα μᾶς διδάσκει, ὅτι εἰς πολλὰ σχολεῖα ὑπάρχει μὲν ἐν τῷ πνεύματι τοῦ μαθητοῦ ἡ καθαρότης τῶν ἐννοιῶν, ἡ ἀκολουθία τῶν συλλογισμῶν καὶ ἡ σταθερότης τῶν ἀποκτηθεισῶν γνώσεων, λείπει ὅμως ἀπ' αὐτῶν ἡ ἐξέγερσις τῆς ψυχῆς, ὁ ἐνθουσιασμός ὑπὲρ τοῦ καλοῦ καὶ ἐγαθοῦ. Τοῦτο δύναται νὰ προέρχηται ἐκ τοῦ ὅτι μεταχειρίζομεθα κατὰ κόρον τὸ ἠθικὸν στοιχεῖον ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν ἡμῶν, ἐνῶ ὀφείλομεν μᾶλλον νὰ ἀφίνωμεν τοῦτο ἀνεπαισθήτως νὰ ἐπενεργῇ ἐπὶ τῶν παιδῶν διὰ τῆς ὁμαλῆς καὶ φυσικῆς παραστάσεως καὶ διὰ μετρίας καὶ λελογισμένης τινός ζωηρότητος ἐν αὐτῇ. «Ἡ καρδία δὲν πρέπει νὰ διεξέρχεται διὰ τῆς κεφαλῆς,

ἄλλ' ἢ κεφαλὴ δφεῖλει νὰ ἦναι κυρία τῆς καρδίας». Τὸ σοφὸν τοῦτο λόγιον παρ' ἡμῖν τοῖς Ἑλλησιν, τοῖς ἐπερ πᾶν ἄλλο ἔθνος λίαν θερμοῖς ἐν ταῖς ἐκφράσεσιν ἡμῶν, ἀνάγκη νὰ ἔχῃ τὸ ἀπαιτούμενον κῦρος.

(Ἐπεταὶ συνέχεια)

ΠΕΡΙ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ. κ.τ.λ.

(Συνέχεια ἴδ. σελ. 356.)

Περὶ βρίζης, κριθῆς, βρώμης κτ.λ.

Ἡ βρίζα (σῆκαλη) μετὰ τὸν σίτον εἶναι ὁ σημαντικώτερος τῶν δημητριακῶν καρπῶν τῶν μερῶν μας. Ἡ καλάμη του προσφέρει εἰς τὰ κτήνη μίαν τῶν καλητέρων χλωρῶν φορβῶν (βοσκῶν), στρωμνὴν ἐξαιρετοῦ, καὶ χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν τῶν πλειοτέρων ἀχυροπλέκτων ἔργων (π. χ. πῖλων ψαθίνων κτλ.). Οἱ κόκκοι τῆς εἶναι διὰ τὰ κατοικίδια πτηνὰ ἀξιολογος τροφή. Γενόμενοι δ' ἄλευρον προσφέρουσιν ἄρτον δικαίως ἐκτιμώμενον διὰ τὴν εὐχάριστον γεῦσίν του καὶ διὰ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ νὰ μένη ἐπὶ πολὺ νωπός. Ἡ βρίζα δὲν φοβεῖται τὰ δριμύτατα φύχη, καὶ ὅλα τὰ ἐδάφη εἶνε κατάλληλα δι' αὐτήν, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἦναι καθαρὰ, καλῶς ἀραιωμένα, καὶ νὰ ἦνε κάθυγρα. Ἐπιδίδει ἐν τούτοις κάλλιον εἰς τὰς ἐλαφράς παρὰ εἰς τὰς δυνατὰς καὶ ἀργιλώδεις γαίας. Ἡ βρίζα σπείρεται κατὰ τὸ φθινόπωρον πρὸ τοῦ σίτου, καὶ ὅσω τὸ κλίμα εἶνε ψυχρότερον, τόσω πρωϊμώτερον πρέπει νὰ καταβάλλωνται τὰ σπέρματα αὐτῆς εἰς τὴν γῆν. Θερίζεται δὲ περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰουλίου. Ἐπάρ-

χουσιν ὅμως καὶ διάφορα εἶδη βρίζης, τὰ ὁποῖα, ὡς καὶ τὰ τοῦ σίτου, σπείρονται ἐν καιρῷ τοῦ ἔαρος.

Μετὰ τὸν σίτον καὶ τὴν βρίζαν τὸ σημαντικώτερον τῶν σιτηρῶν εἶνε ἡ κριθή. Οἱ κόκκοι αὐτοῦ εἶναι ἐξαιρετος τροφή διὰ τὰ κατοικίδια ζῶα. Μειγμένη μὲ τὸν σίτον ἢ τὴν βρίζαν προσφέρει ἀρκούντως καλὸν ἄρτον, ἀλλὰ μεταχειρίζονται αὐτὴν περισσότερον χονδροαλεσμένην πρὸς παρασκευὴν τοῦ ζύθου ἢ πρὸς ἀποστάλαξιν. Τὸ ἀχυρὸν τῆς ἐκτιμᾶται πρὸ πάντων ὡς ξηρὰ φορβή. Ἡ κριθή σπείρεται ἐνίοτε ἐν καιρῷ χειμῶνος, συνηθέστερον τὸ ἔαρ, ἐντὸς τριῶν μηνῶν ὠριμάζει καὶ τὴν θερίζουσι περὶ τὰ τέλη Ἰουνίου. Ὅλα σχεδὸν τὰ ἐδάφη εἶνε κατάλληλα δι' αὐτήν, ἀρκεῖ μόνον ἡ γῆ νὰ ἦνε καλῶς ἀραιωμένη.

Ἡ βρώμη χρησιμεύει ὡς τροφή τῶν κατοικίδιων ζῶων. Ἀπογυμνωθεῖσα τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς καὶ χονδροαλεσθεῖσα προσφέρει τροφήν λίαν ὑγιεινὴν. Τὰ ἀφεψήματα τῆς χονδροαλεσθείσης βρώμης εἶνε χρήσιμα ὡς μαλακτικὰ φάρμακα. Ἡ βρώμη σπείρεται ἐν γένει κατὰ τὸ ἔαρ, καθὼς ἢ κριθή, καὶ θερίζεται ὀλίγον βραδύτερον αὐτῆς. Ἐπιδίδει, εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς γαίας, καὶ δὲν ἔχει χρεῖαν τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας μὲ τὰ ἄλλα σιτηρά.

Ἡ μελίνη χρησιμεύει πρὸ πάντων ὡς τροφή τῶν κατοικίδιων πτηνῶν. Οἱ κόκκοι αὐτῆς μεταβληθέντες εἰς ἄλευρον δίδουσιν ἄρτον χονδροειδῆ. Ἐνίοτε καλλιεργοῦσι τὴν μελίνην, διὰ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς λίπασμα. Τότε σπείρεται πυκνότερον, καὶ παραχώνουσιν αὐτὴν εἰς τὴν γῆν κατὰ τὴν ἄνοιξιν.

Τὸ κεγχρίον δὲν εἶνε τόσον σημαντικὸν ὡς τὰ ἄλλα σιτηρά. Οἱ κόκκοι αὐτοῦ γενόμενοι ἄλευρον, χρησιμεύουσιν εἰς τὸ νὰ κάμωσι πόλτον καὶ ζυμαρικά, ἅτινα εἶνε καλὴ τροφή. Τὰ κατοικίδια πτηνὰ τρώγουσι κατὰ κόρον αὐτὸ καὶ παχύνουσιν. Τὸ κεγχρίον καλλιεργεῖται καὶ ὡς φορβή.

Περὶ θερισμοῦ καὶ ἀλοητοῦ.

Ὅταν οἱ κόκκοι τοῦ σίτου ὠριμάσῃσι κόπτουσι τὰς καλάμας του, καὶ ἡ πείρα μόνον διδάσκει τὴν κατάλληλον στιγμὴν διὰ ταύτην τὴν ἐργασίαν, ἣτις ἐφαρμοζομένη εἰς τὰ σιτηρὰ, ὀνομάζεται ἰδίως θερισμός. Οἱ θερισταί, διὰ νὰ κόπτουσι τὰς καλάμας μεταχειρίζονται ἢ τὸ δρέπανον ἢ τὴν ἄμην (κοιν. κόσσαν). Τὸ δρέπανον εἶνε μεγάλη λεπίς ἐκ χάλυβος, πλατεία καὶ ὀλίγον κυρτή, προσηλωμένη ἢ ἐμπηγμένη εἰς τὸ ἄκρον μακρᾶς λαβῆς. Ὁ θεριστὴς κρατῶν ἀμφοτέραις ταῖς χερσὶ ταύτην τὴν λαβὴν, διαβιδάζει τὴν λεπίδα μέχρι τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς, καὶ ἐνῶ ἐπαναφέρει αὐτὴν πρὸς τὰ δεξιὰ, ῥίπτει ἐπὶ τῆς γῆς, ὅ,τι ἔκοψε. Αἱ καλάμαι οὕτως εὐρίσκωνται διατεθειμέναι εἰς γραμμάς καλουμένας δράγματα. Συνάζονται ἔπειτα εἰς μικροὺς σωροὺς ὀνομαζομένους ἀμάλας (δεμάτια). Πολλάκις τὸ δρέπανον εἶνε ἐμφωδιασμένον μὲ εἶδός τι πλοκοῦ ἢ ἀγρείφνης (τσουγγράνας), ἣτις συνάγει τὰ κοπτόμενα χόρτα καὶ ἀποθέτει αὐτὰ τακτικῶς ἐπὶ τῶν δραγμάτων, τὰ ὅποια σχηματίζουσιν οὕτω συνεχεῖς ἀμάλας.

Ἡ ἄμη εἶνε ἐργαλεῖον σύνθετον ἐκ βραχείας λαβῆς ἀπὸ ξύλον καλῶς ἐξωμαλυσμένον, καὶ ἐκ λεπίδος μηννοειδοῦς συνήθως ὀδοντωτῆς ὡς πρίονος. Ὁ θεριστὴς κρατεῖ τὸ ἐργαλεῖον μὲ τὴν δεξιὰν χεῖρα, μὲ τὴν ἀριστερὰν δὲ λαμβάνει μίαν δράκα (φοῦκταν) καλαμῶν, χωννύει τὴν λεπίδα τῆς ἄμης εἰς αὐτήν, καὶ σύρων ταύτην δυνατὰ πρὸς ἑαυτόν, κόπτει τὰς καλάμας· τοῦτο δὲ καλεῖται πριονισμός τοῦ σίτου.

Οἱ μικροὶ σωροὶ ἢ αἱ δέσμαι τῶν σταχύων ἠνωμένων ὁμοῦ σχηματίζουσι δράγματα, τὰ ὅποια ὁ γεωργὸς μεταφέρει εἰς μέρος σκεπασμένον, εἰς τοὺς ζιτοβολῶνας ἢ ὑπὸ τὸ ἀμαξοστάσιον. Ἄλλοι συνενούσι τὰ δράγματα εἰς μεγάλους σωροὺς καλουμένους θημωνίας, τὰς ὁποίας σχηματίζουσιν εἰς τὸ μέσον τῶν ἀγρῶν, καὶ τὰς ὁποίας προφυλάττουσιν ἀπὸ τῆν βροχῆν διὰ τινος στεγάσματος ἐξ ἀχύρου συνισταμένου.

Διὰ νὰ χωρίσῃσι τοὺς κόκκους ἀπὸ τῶν λεπύρων ἢ τοῦ φλοιοῦ αὐτῶν κοπανίζουσι τοὺς στάχους μὲ τὴν τυκάνην, ἔργانون συνιστάμενον ἐκ δύο βάρβδων σκληροῦ ξύλου, αἵτινες εἶνε συνδεδεμένοι πρὸς ἀλλήλας διὰ λωρίων, καὶ τῶν ὁποίων ἢ ἑτέρα χρησιμεύει ὡς λαβή. Αὕτη ἡ ἐργασία ἀπαιτεῖ μεγάλην δύναμιν ἀπὸ μέρους τῶν ἐργατῶν. Εἰς τινὰ μέρη ὁμοῦ δὲν κοπανίζουσι τοὺς στάχους, ἀλλ' ἀποσαχίζουσιν ἢ ἀλωνίζουσιν αὐτοὺς κάμνοντες νὰ περιτρέχωσιν ἵπποι ἢ βόες ἐπὶ τῶν εἰς τὸ ὑπαιθρον συσσωρευμένων σταχύων εἰς ἔδαφος στερεὸν καὶ σκληρόν, τὸ ὅποιον ὀνομάζουσιν ἀλώνιον. Τὸ κοπάνισμα γίνεται καὶ διὰ μηχανῶν, αἵτινες κουφίζουσι τοὺς γεωργοὺς εἰς τὸ ἐπίπονον τοῦτο ἔργον καὶ συγχωροῦσι νὰ γίνεταί αὕτη ἡ ἐργασία ἐν σκέπη καὶ εἰς στιγμὴν, ἣτις ἤθελε τοῖς φανῆ κατάλληλος.

Λιχμίζουσι τὸν σῖτον, τοῦτ' ἔστι ἀφαιροῦσιν ἀπ' αὐτοῦ τὰ λεπτὰ ἄχυρα καὶ ἀποχωρίζουσι τοὺς ἀχρήστους κόκκους ἢ τὰς μικρὰς πέτρας κινούντες ἢ σείοντες αὐτὸν εἰς εἶδός τι κανίστρου μεγάλου ἐκ λίθου κατεσκευασμένου καὶ λιχμητηρίου καλουμένου. Τοῦτο γίνεται καὶ διὰ μηχανῶν, αἵτινες ἐκτελοῦσι ταχύτερον ταύτην τὴν ἐργασίαν.

Ο ΠΟΙΜΕΝΟΠΑΙΣ.

Ἄβδās, ὁ ἐπονομαζόμενος μέγας, βασιλεὺς τῆς Περσίας ἀποπλανηθεὶς ποτε ἐν τῷ κυνηγίῳ ἦλθεν ἐπὶ τινος ὄρους, ἐνθα ποιμενόπαις ἔβοσκε τὸ ποίμνιόν του. Ὁ παῖς ἐκάθητο ὑπὸ τι δένδρον καὶ ἐπαιζε τὸν αὐλόν. Ἡ γλυκεῖα μελωδία τοῦ ἄσματος καὶ περιέργειά τις ἔφεραν τὸν βασιλέα πρὸς τὸ μέρος ἐκεῖνο, ἢ δὲ φαιδρὰ καὶ εὐφυῆς ὄψις τοῦ παιδίου ἤρρεσεν εἰς αὐτόν πκραπολύ· ἤρχισε λοιπὸν νὰ ἀποτείνῃ εἰς αὐτὸ διαφόρους ἐρωτήσεις, καὶ αἱ ταχεῖαι καὶ κατάλληλοι ἀπαντήσεις τοῦ τέκνου τούτου τῆς φύσεως, ὅπερ ἄνευ

οὐδεμιᾶς διδασκαλίας εἶχεν αὐξηθῆ ἔν τῷ μεσῷ τοῦ ποι-
μνίου του, ἔφεραν εἰς θαυμασμόν τὸν βασιλέα. Ἐν τῷ με-
ταξὺ τούτῳ ἦλθεν ὁ Βεζίρης αὐτοῦ. «Πρόσελθε, Βεζίρη,
εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ βασιλεὺς, καὶ εἶπέ μοι, πῶς σοὶ φαίνεται
τὸ παιδίον τοῦτο». Πλησιάσαντος τοῦ Βεζίρου, ὁ βασιλεὺς
προέτεινεν ἐκ νέου τὰς ἐρωτήσεις του καὶ τὸ παιδίον ἀπήν-
τησεν εἰς ὅλας ὡς πρότερον. Ἡ ἀφοβία αὐτοῦ, ἡ ὑγιής του
κρίσις καὶ ἡ εὐφυής παρρησία τσοῦτον κατέθειλξαν τὸν βα-
σιλέα καὶ τὸν Βεζίρη, ὥστε ὁ πρῶτος ἀπεφάσισε νὰ τὸ πα-
ραλάβῃ μεθ' ἑαυτοῦ καὶ νὰ τὸ θάλῃ νὰ διδαχθῆ, διὰ νὰ πα-
ρατηρήσῃ τί ἐμελλον ν' ἀποβῶσιν ὑπὸ τῆς διδασκαλίας
διαμορφούμενα τὰ ὠραῖα ταῦτα φυσικὰ πλεονεκτήματα.

Καθὼς ἀγροτικόν τι ἄνθος, τὸ ὁποῖον ὁ κηπουρὸς ἀποσπᾷ
ἀπὸ τὸ αὐχμηρὸν αὐτοῦ ἔδαφος, καὶ φυτεύει εἰς καλλιτέ-
ραν καὶ παχυτέραν γῆν, ἐν βραχεῖ διαστήματι διανοίγει τὸν
κάλυκα αὐτοῦ, καὶ ἀναλαμβάνει στίλβοντα χρώματα, οὕτω
καὶ ὁ παῖς ἀνεπαισθήτως ἀνεπτύσσετο εἰς ἄνδρα κεκτημένον
μεγάλας ἀρετάς. Ὁ βασιλεὺς ἡμέρα τῆ ἡμέρα ἠνύοι αὐτὸν
περισσότερον, τῷ ἔδωκε τὸ ὄνομα Ἄλλη-βέης καὶ ἀνεδείξεν
αὐτὸν μέγαν θησαυροφύλακά του.

Ὁ Ἄλλη-βέης ἐκέκτητο πάσας τὰς ἀρετάς, αἵτινες εἶναι
δυνατὸν νὰ συνέλθωσιν ἐπὶ τὸ αὐτὸ, ἀμειπτος κατὰ τὰ ἦθη
αὐτοῦ, πιστὸς καὶ φρόνιμος ἐν τῷ ἀξιώματί του, ἐλευθέ-
ριος καὶ μεγαλοπρεπὴς πρὸς τοὺς ξένους, εὐπροσήγορος εἰς
ὄλους, οἵτινες ἐζήτουν τι παρ' αὐτοῦ, καὶ ἂν καὶ ἦτο ὁ ἀγα-
πητὸς τοῦ βασιλέως, ἐπεικέστατος καὶ λίαν ταπεινόφρων.
Ὅ,τι ὅμως πρὸ πάντων ἀνεδείκνυεν αὐτὸν μετὰ τῶν αὐ-
λικῶν τῆς Περσίας ἦτο ἡ ἀφιλοχρηματία του, διότι οὐδέ-
ποτε ἐδέχετο νὰ ἀνταμείβωσι διὰ χρημάτων τὰς ὑπηρεσίας
του· αἱ ἀγαθοεργίαι αὐτοῦ εἶχον ὡς καθαρῶτάτην πηγὴν
τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ νὰ κάμνῃ καλὸν εἰς τοὺς ἀθρώπους.
Παρ' ὅλας ὅμως αὐτὰς τὰς ἀρετάς δὲν διέφυγε τὰς συκο-
φαντίας τῶν αὐλικῶν, οἵτινες ἔβλεπον μὲ κρύβιον φθόνον

τὴν ὑψωσιν αὐτοῦ. Οὗτοι τῷ ἔστηνον παντοειδεῖς παγίδας,
καὶ προσεπάθουν νὰ καταστήσωσιν αὐτὸν ὑποπτον παρὰ τῷ
βασιλεῖ. Ἄλλ' ὁ Σάχης Ἀββάς ἦτο ἡγεμῶν σπανίων ιδιῶ-
μάτων ὑποψία καὶ δυσπιστία διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ψυ-
χὴν ἦτο πολὺ μικρά, καὶ ὁ Ἄλλη-βέης διετέλει ἐν ὑπολή-
ψει καὶ ἀναπαύσει, ἐρόσον ἔζη ὁ μεγάλθυμος αὐτοῦ προ-
στάτης.

Κατὰ δυστυχίαν ὁ μέγας οὗτος βασιλεὺς ἀπέθανεν, καὶ ὁ
διαδεχθεὶς αὐτὸν Σάχης Σεφὴ, ἐφάνη κατ' ἀρχὰς ὅτι θὰ ἰ-
κανοποιήσῃ τὰ παράπονα τῶν λαῶν αὐτοῦ. Ἐν τούτοις ὑ-
πῆρξεν ὅλως ἐναντίος τοῦ προκατόχου του, πλήρης δυσπι-
στίας, σκληρότητος καὶ φιλαργυρίας. Τοιοῦτον κυριάρχην
ἐπερίμενον οἱ ἐχθροὶ τοῦ Ἄλλη, καὶ ἀμέσως ἐξύπνησεν ὁ
κοιμώμενος φθόνος αὐτῶν. Ἀνέφερον καθ' ἐκάστην διαβολὰς
κατὰ τοῦ θησαυροφύλακος, εἰς τὰς ὁποίας ὁ βασιλεὺς κατ'
ἀρχὰς δὲν ἔδιδε προσοχὴν, μέχρις ὅτου περίστασις τις ἐπι-
θυμητὴ εἰς αὐτοὺς ἐφάνη ὅτι δικαιολογεῖ τὰς κατηγορίας.

Ὁ βασιλεὺς ἐπεθύμησε νὰ ἴδῃ πολύτιμόν τινα ἀκινάκην,
τὸν ὁποῖον εἶχε λάβει ὁ Σάχης Ἀββάς παρὰ τοῦ ἡγεμόνος
τοῦ Τουρκεστάν ὡς δῶρον, καὶ τὸν ὁποῖον ὑπέμνησαν εἰς
αὐτὸν αὐλικοὶ τινες. Ὁ ἀκινάκης δὲν εὐρέθη, ἂν καὶ ἐν τοῖς
καταλόγοις, οὓς ἀφῆκεν ὁ μέγας Ἀββάς, ἦτο σεσημειωμέ-
νος, ὥστε ἡ ὑποψία τοῦ Σάχου Σεφὴ ἔπεσεν ἐπὶ τοῦ θησαυ-
ροφύλακος, ὅτι οὗτος τὸν εἶχεν ὑπεξαίρεσει. Τοῦτο ἦτο, τὸ
ὁποῖον ἐπεθύμουν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ, ἐδιπλασίασαν τὰς προσ-
βολὰς αὐτῶν καὶ παρίστανον αὐτὸν ὡς τὸν μοχθηρότατον
ἀπατεῶνα. «Ὡκοδόμησε πολλὰ παλάτια πρὸς ὑποδοχὴν τῶν
ξένων, ἔλεγον οὗτοι, καὶ ἄλλα δημόσια κτίρια κατεσκεύα-
σε μὲ μεγίστας δαπάνας. Ὅτε ἦλθεν εἰς τὴν αὐλήν, ἦτο
πτωχὸν παιδίον, καὶ ὅμως ἦδη κατέχει ἀμέτρητα πλούτη.
Πόθεν θὰ ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὅλα ἐκεῖνα τὰ πολυτελεῆ πράγ-
ματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἔχει πεπληρωμένην τὴν οἰκίαν αὐτοῦ;
ἔὰν δὲν ἔκλεπτε τὸν βασιλικὸν θησαυρόν; «Τὴν αὐτὴν στιγμὴν

μην, καθ' ἣν οἱ ἐχθροὶ αὐτοῦ τοιουτοτρόπως τὸν ἐκατηγόρου, ὁ Ἀλλή-βέης προσῆλθεν ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, καὶ ἀμέσως οὗτος μετὰ ὀργίλου βλέμματος εἶπε πρὸς αὐτὸν « Ἀλλή-βέη, ἡ ἀπιστία σου ἐγνώσθη, ἀπώλεσας τὸ ἀξίωμα σου, καὶ σοὶ διατάττω, εἰς διάστημα δεκατεσσάρων ἡμερῶν νὰ δώσης λογαριασμὸν ». Ὁ Ἀλλή-βέης δὲν ἐδειλίασε, διότι ἡ συνείδησίς του ἦτο καθαρὰ, ἐσκέφθη ὅμως, πόσον κινδυνώδης θὰ ἦτο νὰ ἀφήσῃ εἰς τοὺς ἐχθροὺς του διάστημα δεκατεσσάρων ἡμερῶν, ἐν τῷ μεταξὺ πρὶν ἢ ἀποδείξῃ τὴν ἀθωότητά του. « Κύριε, εἶπε πρὸς τὸν βασιλέα, ἡ ζωὴ μου εἶναι εἰς τὰς χεῖράς σου. Εἰμὶ ἕτοιμος τὰς κλεῖς τοῦ βασιλικοῦ θησαυροῦ, καὶ τὰ σύμβολα τῆς στολῆς τοῦ ἀξιωματοῦ, ἅπερ μοὶ ἔχεις δώσει, σήμερον ἢ αὐριον νὰ καταθέσω πρὸ τοῦ σοῦ θρόνου, ἐὰν διὰ τῆς παρουσίας σου τιμῆσης τὸν δοῦλόν σου ».

Ἡ ἀπαίτησις αὕτη ἐφάνη λίαν ἀρεστὴ εἰς τὸν βασιλέα, τὴν παρεδέχθη καὶ ἀμέσως ἐπισκέφθη τὴν ἄλλην ἡμέραν τὴν αἵθουσαν τὴν περιέχουσαν τοὺς θησαυροὺς. Τὸ πᾶν ἦτο εἰς πληρεστάτην τάξιν καὶ ὁ Ἀλλή-βέης διεβεβαίωσεν αὐτὸν, ὅτι ὁ Σάχης Ἀββάς εἶχε λάβῃ ἐκεῖθεν τὸν λείποντα ἀκινάκην, καὶ διὰ τῶν ἀδαμάντων αὐτοῦ διατάξῃ νὰ κοσμήσωσιν ἄλλο τι κειμήλιον, χωρὶς ἐν τούτοις ν' ἀναφέρῃ τοῦτο ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ. Ὁ βασιλεὺς δὲν ἠδυνήθη ν' ἀντιτάξῃ τι εἰς αὐτά. Ἀλλ' ἡ δυσπιστία εἶναι ἀδικος, καὶ θεωρεῖ ἑαυτὴν προσβεβλημένην, ἂν καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἐσφαλμένας τῆς εἰκασίας εὑρεθῇ ἠπατημένη. Ἐσκέφθη νὰ προβάλῃ πρόφασιν τινα, καὶ ἠκολούθησε τὸν θησαυροφύλακα εἰς τὴν οἰκίαν αὐτοῦ, διὰ νὰ εὔρῃ ἐκεῖ τὰ ἀφθονα πολύτιμα πράγματα, περὶ τῶν ὁποίων ὠμίλησαν πρὸς αὐτὸν οἱ αὐλικοὶ του. Πρὸς μεγίστην ὁμως ἐκπληξίν του καὶ ἐδῶ τὸ πᾶν ἦτο διάφορον (ἄλλοιον). Κοινὰ ἐπιβλήματα ἐκάλυπτον τοὺς τοίχους τὰ δωμάτια δι' οὐδενὸς ἄλλου ἦσαν ἠντρεπισμένα παρὰ διὰ τῶν ἀναγκαιοτέρων οἰκιακῶν ἐπίπλων καὶ αὐτὸς ὁ Σεφὴ ὡ-

φειλε νὰ στοχασθῇ (συμπεράνῃ), ὅτι χωρὶς τις μετρίας τάξεως θὰ εἶχε κατοικίαν πολυτελεστέραν ἢ ὁ θησαυροφύλαξ τοῦ κράτους του. Ἠσχύνθη διὰ τὴν δευτέραν ταύτην ἀπάτην, καὶ ἤθελε νὰ ἀναχωρήσῃ, ὅτε αὐλικὸς τις ἐδειξε πρὸς αὐτὸν θύραν τινὰ πρὸς τὸ τέλος τοῦ ἐξώστου, ἣτις ἦτο κεκλεισμένη δι' ἰσχυρῶν σιδηρῶν μοχλῶν. Ὁ βασιλεὺς ἦλθε πλησιέστερον καὶ ἠρώτησε τὸν Ἀλλή-βέην τί διετήρεῖ ἐντὸς τόσον ἰσχυρῶν κλειθρῶν καὶ μοχλῶν. Ὁ Ἀλλή-βέης ἐφάνη συγκεκινημένος, ἠρθρίασε πολὺ, ἐπανῆλθεν ὅμως εἰς ἑαυτὸν καὶ εἶπε· « Μεγαλειότατε ἐν τούτῳ τῷ δωματίῳ διαφυλάττω τὸ ἀγαπητότατον ὅπερ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχω, τὴν ἀληθῆ μου ἰδιοκτησίαν. Πᾶν ὅ,τι ἔχεις παρατηρήσῃ ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ, ἀνήκει εἰς τὸν βασιλέα, τὸν κύριόν μου, ὅ,τι περικλείει τοῦτο τὸ δωμάτιον εἶναι ἰδικά μου, ἀλλ' εἶναι μυστικόν τι, σὲ παρακαλῶ, μὴ ἐπιμένης (μὴ ἀπαιτῆς) νὰ τὸ ἴδῃς ».

Ὁ ἀγωνιώδης οὗτος τρόπος ἐφάνη εἰς τὸν καχύποπτον Σεφὴ ἔνδειξις τῆς ἐνοχῆς, καὶ διέταξεν αὐτὸν μετὰ σφοδρότητος νὰ ἀνοίξῃ τὴν θύραν.

Τὸ δωμάτιον ἠνοίχθη, καὶ εἰς τὸ ἀνοιγμα αὐτοῦ αἴφνης παρετηρήθησαν τὰ ἐξῆς: τέσσαρες λευκοὶ τοῖχοι, μία ποιμενικὴ ράβδος, εἰς αὐλός, ἐν πενιχρὸν ἐνδύμα καὶ μία ποιμενικὴ πήρα· αὐτοὶ ἦσαν οἱ θησαυροὶ, τοὺς ὁποίους οἱ σιδηροὶ οὗτοι μοχλοὶ ἔκρυπτον. Ὅλοι οἱ παρόντες ἐθαύμασαν, καὶ ὁ Σάχης Σεφὴ διὰ τρίτην φορὰν εὑρέθη κατησχυμμένος, ὅτε ὁ Ἀλλή-βέης μετὰ μεγάλης αἰδημοσύνης ὠμίλησε τοιουτοτρόπως. « Ἰσχυρὲ βασιλεῦ, ὅτε ὁ μέγας Ἀββάς με ἀπῆντησεν ἐπὶ τινος ὄρους, ἐνθα ἐποίμαινον τὸ ποίμνιόν μου, ὄλος μου ὁ πλοῦτος ἦσαν ταῦτα τὰ πενιχρά πράγματα. Ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου διαφυλάττω αὐτὰ ὡς τὴν μόνην ἰδιοκτησίαν μου, ὡς μνημεῖον τῆς εὐτυχοῦς παιδικῆς μου ἡλικίας, καὶ ὁ μεγάλθυμος ἡγεμὼν ὑπῆρξε πολὺ ἀγαθότερος, ἢ ὥστε νὰ θελήσῃ νὰ μοῦ τὴν ἀφαιρέσῃ. Ἐλπίζω, Μεγαλειότατε, ὅτι καὶ σὺ δὲν θέλεις μοὶ τὴν ἀφαιρέσῃ, καὶ θὰ μοὶ

ἐπιτρέψῃς μετ' αὐτῆς νὰ ἐπιστρέψω εἰς τὰς εἰρηνικὰς ἐκεί-
νας κειλάδας, ὅπου, εἰ καὶ πτωχός, ἤμην εὐτυχέστερος, παρὰ
τώρα ἐν τῇ πλουσιότητι τῆς αὐλῆς σου*.

Ὁ Ἄλλῃς ἐσιώπησε, ὅλοι δὲ οἱ περιεστώμενοι συνεκινή-
θησαν μέχρι δακρύων. Ὁ βασιλεὺς ἐξέβαλε τὸ ἔνδυμά του
καὶ τὸ ἐπέθηκεν ἐπ' αὐτοῦ (δειγμα ὑψίστης τιμῆς). Ὁ φθό-
νος καὶ αἱ συκοφανταὶ ἐτιμωρήθησαν μετ' αἰσχύνῃς, καὶ
ᾤφειλον νὰ μὴ ἐγερωθῶσι πλέον οὐδέποτε κατὰ τοῦ εὐγενοῦς
τούτου. Ὁ Ἄλλῃς ἔζησεν ἐπὶ πολὺ καὶ ἀπελάμβανε τὴν ἀ-
μοιβὴν τῶν ἀρετῶν αὐτοῦ. Ἀγάπη καὶ σέβας, ἐνόσω ἔζη,
δάκρυα δὲ μετὰ τὸν θάνατόν του ἦσαν οἰσιωπηλοὶ ἔπαινοι ἐπὶ
τοῦ τάφου του. Ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς πόλεως συνώδευσαν
τὴν κηδεῖαν του καὶ ἀκόμη εἰς τὸ στόμα τῶν μεταγενεστέ-
ρων προσαγορεύεται ὁ εὐγενὴς καὶ ἀφιλοκεροδὴς Ἄλλῃς.

ΑΙΝΙΓΜΑ.

Εἰς παλαιτάτην ἐποχὴν ὑπῆρξα νεκρίας
ἀνάπλευς οἰήσεως καὶ ἀπερισεψίας.
Τὴν τόλμην μου ἀναπολεῖ καὶ τὸ δυστύχημά μου
σήμερον νῆτος ταπεινὴ φέρουσα τ' ὄνομά μου.
Τὸ δεύτερον καὶ τρίτον μου γράμμα ἀνίσω; χάσω,
ἐπικίτην περιάλητον θὰ σοὶ παρουσιάσω.

ΓΡΙΦΟΣ.

ΛΥΣΙΣ τοῦ μὲν αἰνίγματος «ἐφημερίς» τοῦ δὲ γρίφου «Γυναί-
ξί κόσμος ἢ σιγή».